

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

ZYRA E KRYEMINISTRIT / OFFICE OF THE PRIME MINISTER / URED PREMIJERA
AGJENCIA PËR BARAZI GJINORE / AGENCIJA ZA RODNO RAVNOPRAVNOST /
AGENCY OF GENDER EQUALITY

PREDSTAVLJANJE ŽENA U ŠTAMPANIM MEDIJIMA 2016 – 2019

Priština, 2021.

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

ZYRA E KRYEMINISTRIT / OFFICE OF THE PRIME MINISTER / URED PREMIJERA
AGJENCIA PËR BARAZI GJINORE / AGENCIJA ZA RODNO RAVNOPRAVNOST /
AGENCY OF GENDER EQUALITY

PREDSTAVLJANJE ŽENA U
ŠTAMPANIM MEDIJIMA
2016 – 2019

Uz podršku Vlade Švedske – Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju – SIDA
 Sweden
Sverige

Priština, 2021

Istraživanje i izveštaj pripremila je NVO „Ekovisioni“.

Sva prava ovog dokumenta pripadaju Agenciji za ravnopravnost polova (ARP), Kancelarija premijera Republike Kosovo. Stavovi izraženi u ovoj publikaciji nisu nužno stavovi SIDA-e i ARP-a

Sadržaj

Spisak grafikona	4
Spisak tabela	4
Skraćenice	5
Izvršni sažetak	6
Uvod	8
1. Pravni i institucionalni okvir.....	10
2. Prethodna istraživanja i izveštaji.....	16
3. Kvantitativna analiza prikupljenog materijala.....	21
3.1. Metodologija rada.....	21
3.2. Nalazi glavne analize	21
4. Kritička analiza diskursa i multimodalna semiotička analiza.....	39
4.1. Kvantitativna analiza prikupljenog materijala.....	39
4.2. Uzorak kvalitativne analize	42
5. Dubinski polustrukturirani intervjui sa glavnim i odgovornim urednikom.....	69
5.1. Metodologija istraživačkog rada.....	69
5.2. Ključni nalazi istraživanja	69
Zaključci i preporuke	73
Reference	75

Spisak grafikona

Grafikon 1: Poređenje dnevnih novina prema prostoru izdvojenom za žene u štampanim medijima tokom 2016 - 2019.....	23
Grafikon 2: Prostor dodeljen štampanim medijima po temama.....	24
Grafikon 3: Poređenje dve dnevne novine sa prostorom dodeljenim po temama	26
Grafikon 4: Prostor politike podeljen na teme	28
Grafikon 5: Izveštavanje o nasilju nad ženama po temama u štampanim medijima.....	30
Grafikon 6: Dodeljen prostor za žene u sportu	31
Grafikon 7: Dodeljen prostor za žene u kulturi.....	32
Grafikon 8: Dodeljen prostor za žene u zdravstvu	34
Grafikon 9: Dodeljen prostor za teme rodne ravnopravnosti	35
Grafikon 10: Dodeljen prostor za žene u privredi	37

Spisak tabela

Tabela 1: Poređenje dnevnih novina po prostoru koji je dodeljen ženama prema broju i procentu članaka	24
Tabela 2: Prostor podeljen prema temama u štampanim medijima 2016 - 2019	25
Tabela 3: Politički prostor podeljen na teme prema dnevnim novinama 2016-2019	29

Skraćenice

ARP	Agencija za ravnopravnost polova
UNK	Udruženje novinara Kosova
EU	Evropska unija
CEDAW	Konvencija o eliminaciji svih vidova diskriminacije žena
EIGE	Evropski institut za ravnopravnost polova
EK	Evropska komisija
NKM	Nezavisna komisija za medije
KSŠ	Kosovski savet za štampu
OUN	Organizacije Ujedinjenih nacija
KPRP	Kosovski program za ravnopravnost polova
MŽK	Mreža žena Kosova
ROIM	Rodno osetljivi pokazatelji za medije
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu
KP	Kancelarija premijera

Rezime

Istraživanje „Predstavljanje žena u štampanim medijima 2016 - 2019“, je ocena i analiza tekstova praćenih i prikupljenih od strane Agencije za ravnopravnost polova u 5 dnevnih novina: *Kosova Sot*, *Koha Ditore*, *Bota Sot*, *Zëri i Epoka e Re*, prikupljenih tokom 2016.-2019. Ovo istraživanje ima za cilj procenu kvantitativnog i kvalitativnog predstavljanja žena u štampanim medijima tokom godina, analizu i procenu tekstova u dnevnim novinama u ovom periodu, koji su odigrali važnu ulogu u obrazovanju i informisanju javnog mnjenja, kao i analizu o ulozi medija u borbi protiv rodni stereotipa i promovisanju rodne ravnopravnosti, kao suštinskih pitanja za razvoj kosovskog društva.

Istraživanje je takođe imalo za cilj da analizira situaciju žena i njihov prikaz u medijima, iznošenjem činjenica i drugih relevantnih podataka, uključujući procene, percepcije, etiketiranje, pozadinu rodne ravnopravnosti, tretman članaka u rodnoj pozadini, obezbeđeni medijski prostor, narativ i vizuelnu prezentaciju, kao i druga pitanja vezana za odraz žena u štampanim medijima.

Istraživanje je nastalo kao rezultat potrebe za periodičnim praćenjem kroz sprovođenje periodičnih istraživanja, na osnovu zahteva koji proizlaze iz zakonskog okvira, odnosno Zakona o ravnopravnosti polova L 05/20.

Uopšteno, rezultati ovog istraživanja pokazuju da su štampani mediji postepeno napredovali korak po korak, uključujući neka od ključnih pitanja i komponente rodnog izveštavanja, koja utiču na ukupan razvoj i promociju rodne ravnopravnosti na Kosovu. U istraživanju je uočena dostupnost i spremnost dnevnih novina da nude više prostora ženama i devojkama u različitim oblastima sa namenskim prostorima na naslovnim stranama, kao i razradu uspešnih priča i članaka. S tim u vezi, predstavljanje kosovske džudistkinje Majlinda Kelmendi i ostvarenje pobeđe na Olimpijskim igrama u Riju u Brazilu kao olimpijske šampionke, prve albanske atletičarke koja je stigla do ove faze, je samo jedna od najzastupljenijih priča kroz članke koji su rezervisali prilično značajan prostor u dnevnim novinama.

Kultura je u ovom periodu nesumnjivo našla prostor u člancima koji se pojavljuju u dnevnim novinama. Ovi članci su govorili na profesionalan i nediskriminatorski način, fokusirajući se na teme vezane za uspeh žena

i devojaka u ovoj oblasti. Prema tome, tokom ovog perioda, u većini slučajeva, izveštavanje je bilo objektivno, profesionalno i nepristrasno, što se tiče izveštavanja o ženama i devojkaama iz rodne perspektive. Povećana je pažnja u oblasti muzike pod uticajem uspeha Rite Ore, Dua Lipe i promocije prestonice Kosova Prištine, kroz organizaciju festivala 'Sunny Hill', zatim sopran Inva Mula, pevačica Era Istrefi, zatim žene i film sa fokusom na Arta Dobroshi, Yllka Gashi, Adriana Matoshi itd.

Žene su u ovom periodu zauzimale značajan prostor u oblasti politike i odlučivanja u zemlji i inostranstvu. S tim u vezi, primećuje se da je bilo zastupljenosti žena u oblasti politike, uključujući: (bivšu) predsednicu Jahjaga, gradonačelnicu Đakovice, Mimoza Kusar-Lila, Edita Tahiri, zatim poslanicu Flora Brovina, Vjosa Osmani, Besa Gaxherri, Hikmete Bajrami. Iako u većini tekstova narativni deo iz ove oblasti ima objektivan i profesionalan pristup, ipak su mu potrebna poboljšanja, jer u pojedinim člancima često nedostaju dublja istraživanja sa citatima, bilo od strane protagonista događaja ili drugih aktera koji su mogli da doprinesu temama o kojima je reč.

Uopšteno govoreći, primećeno je da je struktura i pristup predstavljanja poboljšana, ali se i dalje primećuje nedostatak profesionalnog tretmana novinara u pogledu rodne ravnopravnosti, posebno u slučaju izveštaja koji sa ili bez razloga odražavaju takve članke. To je uočljivije prilikom analize tekstova koji se odnose na pojavljivanje negativnih pojava, a to su nasilje u porodici, nasilje nad ženama i nasilje nad decom.

Žene i njihova aktivnost u javnom i političkom životu i dalje su nedovoljno zastupljene u štampanim medijima, sadrže rodne stereotipe, minimiziraju diskriminaciju i to je zabrinjavajuće jer mediji stvaraju mišljenje i ostaju jedan od najvažnijih saveznika u borbi protiv rodne nejednakosti.

Priština, 2021.

Uvod

Razvoj medija je učinio da svet ima drugačiju društvenu orijentaciju, njihov uticaj je izuzetno visok na naše percepcije i ideje o mnogim društvenim pitanjima, posebno o ulozi žena u društvu. Ovaj razvoj je dodatno ojačan napretkom informacionih tehnologija i širokom upotrebom interneta, što je nametnulo transformaciju štampanog i digitalnog novinarstva. Ovaj segment se primećuje u svim zemljama i društvima, uključujući i Kosovo. Prema globalnim podacima, „živi 7.75 milijardi ljudi, od kojih su 5.19 milijardi jedinstveni korisnici pametnih telefona, 4.54 milijarde korisnici interneta i 3.80 milijardi aktivni korisnici društvenih medija“¹. Dok je na Kosovu, prema podacima Agencije za statistiku Kosova, „procenat domaćinstava koja su imala pristup internetu od kuće u 2020. godini iznosio je 96,4%, dok je u poređenju sa 2018. i 2019. godinom zabeležen porast od 3,2% u 2020. godini. U 2020. godini u domaćinstvima koja imaju pristup internetu kod kuće dominira starosna grupa 35-44 godine, gde je 19,5% imalo pristup internetu kod kuće, sa bilo kog uređaja, u odnosu na 2019. godinu, beleži se pad od 1%. Korišćenje interneta od strane muškaraca dominira sa 57,4%, u odnosu na žene sa 40,2%. U poređenju sa 2019. godinom, među muškim korisnicima interneta zabeležen je porast od 1,6 procenata, dok je kod žena zabeležen porast od 1,5 procenata.“² To znači da pored promena koje su napravljene na globalnom nivou u pogledu povećanja korišćenja interneta, Kosovo nije isključeno iz ovog segmenta.

S druge strane, televizija nije takođe izgubila svoj društveni uticaj, čak i prema informaciji koju je objavio Balkan.info, 2018. godine se ispostavilo da je ipak „televizija i dalje važan izvor informacija širom sveta. Čak se i na Kosovu gleda televizija (nema kuće bez televizije). Kako navodi ovaj medij, pozivajući se na istraživanje prištinskog Instituta za proučavanje javnog mnjenja, koje proizvodi rezultate koje su najgledanije televizije na Kosovu. U istraživačkom pitanju „Molimo vas da nam kažete koji TV kanal najviše volite“, prvo mesto dele dve televizije, Klan Kosova i RTK sa po 22 odsto. Na drugom mestu, kao treća televizija, nalazi se RTV Dukagjini sa 16 procenata. Zatim slede RTV 21 sa 13 odsto, KTV sa 12, T7 sa 5, Tribuna i Rrokum sa 1 procentom, itd.“³

1 <https://wearesocial-net.s3-eu-west-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/common/reports/digital-2020/digital-2020-global.pdf>, pristupljeno 22.06.2021.

2 Agencija za statistiku Kosova: „Anketa o upotrebi informacionih i komunikacionih tehnologija 2020“, Serija 5: Socijalna statistika, ASK, Priština, 2020, str. 4-6.

3 <https://ballkani.info/hulumtimi-ja-cilat-jane-televizionet-me-te-shikuara-ne-kosove-renditja-foto/>, pristupljeno 22.06.2021.

Bez obzira na ovu činjenicu, uočeno je da je pristup korišćenju interneta, odnosno društvenih medija, značajno povećan, iako još uvek ne postoji mehanizam merenja koji govori o tačnom procentu ovog pitanja.

U svakom slučaju, gledajući promene i društvena zbivanja u svetu, ali i na Kosovu, štampani mediji su postepeno prebačeni u digitalni svet, gde su neki od njih čak pretplatili pristup čitaocu putem mesečnih/godišnjih uplata. Sa praktičnog aspekta, ova transformacija se odnosi na aktivne korisnike interneta, pri čemu se može primetiti da su dnevne novine već transformisale svoje čitaoce, koji su ranije čitali štampane novine, a sada ih čitaju kroz virtuelnu formu (online).

Uprkos činjenici da su dnevne novine počele da se transformišu u digitalni oblik, istraživanje sprovedeno u periodu 2016. - 2019. godine pokazalo je da su novine ipak bile važan izvor informacija za građane Kosova. Uloga novina u ovom pogledu je prilično uticajna, bez obzira na to kako se nudi čitaocima. To podrazumeva da se putem novina građani i šira javnost svakodnevno informišu o dnevnim dešavanjima i aktuelnostima. Pored toga, novinske medijske kuće su odigrale važnu ulogu u profesionalizaciji i promovisanju konkurencije kroz izgradnju profesionalnih kapaciteta novinara kroz obuku, obrazovanja u inostranstvu, kao i razmenom iskustava sa novinarima u regionu i šire. Novinari takođe doprinose razvoju novih kadrova pružajući iskustvo u važnim društvenim pitanjima.

Stoga, posmatrajući ulogu štampanih medija u periodu 2016. - 2019. godine, ovo istraživanje je imalo za cilj da analizira prikaz žena u štampanim medijima. Štaviše, ovo istraživanje opisuje činjenično stanje opisa žena u medijima, kao i prostora posvećenog ženama i devojkaama kroz objavljene spise, tekstove i članke.

Analiza takođe ima za cilj da doprinese pitanju rodne ravnoteže u različitim sferama društva, suzbijanju rodnih stereotipa, rodne neravnopravnosti u štampanim medijima, kritičkom sagledavanju objektivnosti, etičnosti i profesionalnosti novinara u obradi tema u člancima. Podaci ovog istraživanja mogu poslužiti javnim institucijama u zemlji, civilnom društvu, akademskoj zajednici, medijima, kao i drugim relevantnim akterima za javni diskurs koji se odvija i teme vezane za pol, odnosno za žene u štampanim medijima.

1. Pravni i institucionalni okvir

Ljudska prava su osnovna, neotuđiva i univerzalna načela ,koja pripadaju ljudima od rođenja, to su i prirodna prava i slobode, pri čemu ih uživa svako ljudsko biće i ta prava im niko ne može uskratiti. Ljudska prava su, dakle, neotuđiva prava, podjednako pripadaju svakom licu zbog same činjenice da je on čovek, bez obzira na rasu, nacionalnost ili pripadnost datoj društvenoj grupi.⁴ . Ljudska prava, uključujući i segment rodne ravnopravnosti kao njihov sastavni deo, zagarantovana su univerzalnim poveljama i dokumentima, kao i najvišim aktima država koje zastupaju demokratiju. Na Kosovu su ljudska prava, uključujući i rodnu ravnopravnost, zagarantovana najvišim pravno-političkim aktom, Ustavom Republike Kosovo.

Ustav Republike Kosovo garantuje i afirmiše načela rodne ravnopravnosti prihvaćene na međunarodnom nivou, kao i zabranjuje svaki oblik diskriminacije, uključujući i diskriminaciju po osnovu pola. Član 24. Ustava Republike Kosovo, Poglavlje II, stavovi 1. i 2. navodi da su „Svisu jednaki pred zakonom. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu bez diskriminacije. 2. Niko ne sme biti diskriminisan na osnovu rase, boje kože, pola, jezika, vere, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, pripadnosti bilo kojoj zajednici, imovine, ekonomskog ili socijalnog statusa, seksualne orijentacije, rođenja, invaliditeta ili bilo koji drugi lični status”⁵

Iako Kosovo još uvek nije potpisnik velikih međunarodnih sporazuma, svi međunarodni instrumenti o ljudskim pravima su direktno primenljivi. Ovi instrumenti su takođe predstavljeni u okviru Ustava Kosova, član 22. [Direktno sprovođenje međunarodnih sporazuma i instrumenata] Ljudska prava i slobode zagarantovane sledećim međunarodnim sporazumima i instrumentima, zagarantovane ovim Ustavom, direktno se primenjuju u Republici Kosovo i imaju prioritet, u slučaju sukoba, nad odredbama zakona i drugih akata javnih institucija: (1) Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima; (2) Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njeni protokoli; (3) Međunarodna konvencija o građanskim i političkim pravima i njegovi protokoli; (4) Okvirna konvencija Saveta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina; (5) Konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije; (6) Konvencija o eliminaciji

4 Mc Lean Iain „Oksfordski politički rečnik “, Kuća knjiga i komunikacija, Tirana 2001, str. 110.

5 Ustav Republike Kosovo, Poglavlje II, član 24, st. 1 i 2.

svih oblika diskriminacije žena; (7) Konvencija o pravima deteta; (8) Konvencija protiv torture i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka i kazni”⁶

Još jedan veoma važan dokument usvojen 2011. godine u Istanbulu, poznat i kao ‘Istanbulska konvencija’, je pravni instrument za sprečavanje nasilja nad ženama, nasilja u porodici i zaštitu žrtava. Ova Konvencija sa ustavnim amandmanom koji je usvojila Skupština Kosova u oktobru 2020. godine postala je ustavni deo Republike Kosovo. Konvencija navodi, između ostalog, da će „po potrebi, strane preduzeti neophodne korake da uključe nastavne materijale o pitanjima kao što su jednakost između muškaraca i žena, pasterizovane rodne uloge, međusobno poštovanje, rešavanje nenasilnih sukoba u međuljudskim odnosima, rodno zasnovano nasilje nad ženama i pravo na lični integritet, prilagođeno razvoju kapaciteta učenika u formalnim nastavnim planovima i programima i na svim nivoima obrazovanja. 2. Strane će preduzeti neophodne korake da promovišu načela iz stava 1. u neformalnom obrazovnom okruženju, kao i u sportskim, kulturnim i zabavnim okruženjima i medijima.”⁷

Takođe, Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) je deo Ustava Republike Kosovo, odnosno člana 22. i u slučaju sukoba, ima prioritet nad odredbama zakona i drugih akata javnih institucija. Konvenciju je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija 1979. godine, a potvrdilo ju je 190 od 195 država članica UN. U preambuli se podseća da su „eliminacija diskriminacije žena i promocija jednakosti između muškaraca i žena osnovna prava koja su sadržana i sprovedena u Povelji o ljudskim pravima. U preambuli se navodi da potpuni razvoj jedne zemlje, pitanja koja se tiču čitavog sveta, kao i pitanja mira zahtevaju maksimalan napor oba pola, i muškaraca i žena.”⁸ Prihvatanjem Konvencije, države mogu pravno primeniti ova načela u praksi. Oni su dužni da preduzmu niz mera za zaustavljanje diskriminacije žena u svim oblicima, kao što su:

- Integracija načela i prava rodne ravnopravnosti u pravni sistem, kroz ukidanje diskriminatornog zakonodavstva, i izradu zakona za suzbijanje rodne diskriminacije;

6 Isto, glava I, član 22.

7 Savet Evrope: „Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici”, EK, Istanbul, 11.V.2011, član 14.

8 Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, UNFPA, Tirana, str. 11-12.

- Uspostavljanjem sudova i drugih institucija kako bi se osigurala zaštita prava žena i što efikasnije unapređenje njihovog statusa;
- Osmišljavanjem i sprovođenjem javnih politika osetljivih na žene⁹

Drugi važan dokument je Strategija za ravnopravnost polova 2020. – 2025. Evropske unije, koja predstavlja ciljeve i aktivnosti politike za postizanje značajnog napretka do 2025. godine prema Evropi pune rodne ravnopravnosti. Cilj strategije je da žene i muškarci, devojčice i dečaci budu slobodni da slede svoj izabrani put u životu, da imaju jednake mogućnosti da se razvijaju i da ravnopravno učestvuju i vode u društvu. U strategiji se navodi da je „Promovisanje ravnopravnosti između žena i muškaraca zadatak Unije, u svim njenim aktivnostima, koje zahtevaju Ugovori. Ravnopravnost polova je suštinska vrednost EU, osnovno pravo i glavno načelo Evropskog stuba socijalnih prava.¹⁰ . Ovaj strateški dokument obuhvata radnje koje preduzimaju institucije EU, države članice, zatim predstavnici civilnog društva, socijalnih partnera i privatnog sektora. Evropska komisija vodi računa da preduzme mere kako bi ispunila ciljeve ove strategije. U ovom segmentu, godišnji izveštaji se sastavljaju na godišnjem nivou koji „uključuju podatke, uključujući Eurostat i Eurofound, kao pokazatelje za merenje napretka, na osnovu godišnjeg EIGE indeksa ravnopravnosti polova EU“.¹¹

Pitanje promocije i sprovođenja ljudskih prava i sloboda, kao i jednakog tretmana svih građana Kosova regulisano je paketom zakona o ljudskim pravima. Kosovski pravni okvir u vezi sa jednakošću žena i muškaraca je dopunjen Zakonom o ravnopravnosti polova (br. 05/L-020), koji garantuje, štiti i promoviše ravnopravnost polova kao demokratsku vrednost i zahteva učešće i doprinos oba pola u javnoj, političkoj, ekonomskoj, društvenoj, kulturnoj i drugim sferama. Zakonom su definisane „opšte i posebne mere za zaštitu i obezbeđivanje jednakih prava žena i muškaraca, takođe su definisane odgovorne institucije i njihove nadležnosti“¹².

Zakon o ravnopravnosti polova bavi se i aspektima rodne ravnopravnosti muškaraca i žena, jednakog tretmana u društvenoj sferi, rodne diskriminacije, jednakih mogućnosti za učešće, seksualnog

9 Isto tu.

10 Evropska komisija: „Unija ravnopravnosti: Strategija rodne ravnopravnosti 2020.-2025.“; vidi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0152&from=EN>

11 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_357, pristupljeno 19.06.2021.

12 Zakon br. 05 / L-020 o ravnopravnosti polova, član 2.

uznemiravanja, mera koje treba preduzeti da se ova prava garantuju od strane domaćih institucija, aspekt budžetiranja i rodnog integrisanja, rodno zasnovanog nasilja, žrtvovanja i rodnih stereotipa. Ovaj zakon ima za cilj promovisanje najviših demokratskih standarda u zemlji, unapređenje rodne ravnopravnosti, „kraj rodno zasnovanog nasilja, izazov rodnih stereotipa, zatvaranje rodnih jazova na tržištu rada, postizanje ravnopravnog učešća u različitim sektorima privrede, rešavanje rodnog jaza u platama i penzijama, zatvaranje jaza u brizi o polovima, kao i postizanje rodne ravnoteže u donošenju odluka i politici¹³ koji su istaknuti i u novoj strategiji EU, kao suštinska vrednost za demokratsko društvo.

Vlada Republike Kosovo je usvojila Kosovski program za ravnopravnost polova 2020.-2024. (KPRP), koji je izrađen pod rukovodstvom Agencije za ravnopravnost polova (ARP), koji je usvojen odlukom Vlade br. 01/34 od 23. maja 2020. godine, čija je svrha potpuno uključivanje rodne ravnopravnosti u javne politike i programe Vlade Republike Kosovo. Ovaj dokument ima za cilj da osigura da je ravnopravnost polova u centru transformacionih procesa na Kosovu, u okviru svih struktura, institucija, politika, procedura, praksi i programa vlade, agencija, civilnog društva, privatnog sektora i donatorske zajednice. Dokument sadrži: tri glavna stuba: Stub I – Ekonomsko osnaživanje i socijalno blagostanje, Stub II – Humani razvoj, Rodne uloge i odnosi i Stub III – Prava žena, pristup pravdi i bezbednosti, opšti strateški cilj Kosovskog programa za ravnopravnost polova koji obezbeđuje da ravnopravnost polova bude u centru procesa transformacije Kosova, u okviru svih struktura, institucija, politike, procedure, prakse i programi vlade, agencija, civilnog društva, privatnog sektora i donatorske zajednice, kao i tri strateška cilja: Strateški cilj 1: Stvaranje jednakih mogućnosti za doprinos i korist ekonomskom razvoju, povećanje sveobuhvatnosti i unapređenje socijalne zaštite, Strateški cilj 2: Promovisanje ravnopravnosti polova, kroz kvalitetno obrazovanje i zdravlje, sveobuhvatnost i korišćenje ljudskih kapaciteta kao doprinosa održivom humanom razvoju i eliminaciji nejednakosti i stereotipa polova, kao i Strateški cilj 3: Unapređenje ostvarivanja prava u odlučivanju, miru, bezbednosti i pravdu koja garantuju postizanje ravnopravnosti polova.¹⁴

13 Evropska komisija: „Unija ravnopravnosti: Strategija rodne ravnopravnosti 2020-2025“; vidi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0152&from=EN>

14 Kancelarija premijera / Agencija za ravnopravnost polova: „Kosovski program za rodnu ravnopravnost 2020 - 2024“; ARP, Priština, 2020, str. 10-12, vidi: <https://abgi.rks-gov.net/assets/cms/uploads/files/Programi%20i%20Kosov%C3%ABs%20p%C3%ABr%20Barazi%20Gjinore%202020-2024%20-%20SHQIP%20-%20FINAL.pdf>

Drugi i treći strateški cilj KPRR-a naglašava ulogu i značaj u unapređenju i promovisanju ravnopravnosti polova, kroz kvalitetno obrazovanje i zdravlje, sveobuhvatnost, korišćenje ljudskih kapaciteta u održivom humanom razvoju. Takođe, ovaj objektiv ima za cilj eliminisanje rodne nejednakosti i stereotipa i unapređenje ravnopravnosti polova u odlučivanju, miru, bezbednosti, pravdi, kao ključnog garanta za postizanje ravnopravnosti polova u zemlji. U okviru ovih strateških ciljeva, KPRR naglašava potrebu da se doprinese u: unapređenju ljudskog razvoja kroz sveobuhvatni društveni, politički i ekonomski razvoj devojčica i žena u obrazovanju, nezi i zdravstvenom obrazovanju; transformaciji rodno supresivnih struktura u cilju unapređenja ravnopravnosti i društvene demokratije i uspostavljanje sistema praćenja i izveštavanja o imidžu žena u medijima. S tim u vezi, u istraživanju koje su sproveli Sinani i Matoshi na temu 'prikaz žena u oglašavanju', oni podvlače da je: „bilo je zajedničko učešće (prisustvo) žena i muškaraca u 14 od 17 reklama, ili 82,35% , dok u 3 oglasa, odnosno u njih 27,65% žene uopšte ne učestvuju. Na ovaj način učešće muškaraca je 100% u oglašavanju, a žena 82,35%. U 13 od 14 reklama u kojima imamo zajedničko učešće žena i muškaraca, ili u 92,85% njih, slika muškarca je predstavljena u glavnoj ulozi i dominantnoj poziciji prema ženi, dok je žena predstavljena u sporednoj ulozi i u inferiornom položaju”¹⁵

Stoga, gledajući slike žena u medijima i prikaz žena danas, KPRR preko svojih ciljeva namerava da ostvari jednaka prava u donošenju odluka kroz integraciju rodne perspektive u zakone i politike, jačanje institucionalnih mehanizama za pristup pravdi i stvaranje bezbednog i nediskriminatornog okruženja za žene i muškarce u sektoru bezbednosti i u procesima pregovora, mira i pomirenja.

Takođe, pravni i institucionalni okvir koji se fokusira na rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena uključuje primarno i sekundarno zakonodavstvo. Što se tiče primarnog zakonodavstva uključeni su i: Zakon za zaštitu od nasilja u porodici br. 03 / L-182, Zakon o nasleđivanju br. 2004/26, Porodični zakon br. 2004/32, Zakon za zaštitu od diskriminacije br. 05 / L-021, Zakon o imovini i imovinskim pravima br. 03 / L-154 i Zakon o radu br. 03 / L-212. Razvojni okvir za promovisanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena uključuje i strateške dokumente, kao što su: Nacionalna strategija razvoja, Program ekonomskih reformi,

Strategija za bolju regulativu, Nacionalna strategija i Akcioni plan za zaštitu od nasilja u porodici, Nacionalni program za Sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Strategija i Akcioni plan o imovinskim pravima, Srednjoročni okvir troškova, Godišnji budžetski cirkular, Strategija o lokalnoj samoupravi 2016.-2026. godine, Strategija ekonomskog lokalnog razvoja 2019.- 2023. godine i druge strategije.

S druge strane, postoje institucionalni mehanizmi koji se bave regulisanjem, praćenjem i izveštavanjem medija na Kosovu. Nezavisna komisija za medije (NKM) čija je odgovornost da „promoviše i održava pošten i otvoren sistem za licenciranje i regulisanje audiovizuelnih medijskih usluga i za upravljanje spektrom frekvencija emitovanja u skladu sa najboljim međunarodnim standardima“¹⁶ Ova Komisija, kao nezavisan organ i nadležan za regulisanje, upravljanje i nadzor medija, nadležna je i za sankcionisanje medija u slučaju kršenja zakona.

Postoji i Kosovski savet štampanih medija, koji je „samoregulatorno telo formirano za i od strane sektora štampanih medija. Njegova misija je zasnovana na uverenjima Kodeksa za štampane medije Kosova. KSŠM je osnovan uz pomoć OEBS-a na Kosovu u septembru 2005. godine, dok je kancelarija KSŠM-a započela svoju redovnu aktivnost u decembru 2005. godine“¹⁷. Ovaj savet je izradio i „Etički kodeks za štampane medije“ koji, između ostalog, predviđa da će „novinari i urednici poštovati sledeće etička načela i štiti profesionalni integritet novinarstva. Urednici i izdavači će obezbediti da svo relevantno radno osoblje bude obavešteno o ovom Kodeksu. Dalje, oni će obezbediti poštovanje svih odredbi ovog Kodeksa.“¹⁸

Udruženje novinara Kosova (UNK) kao nevladina organizacija koja pokriva pitanje medija na Kosovu, ima „misiju da promoviše, podstiče i unapređuje kvalitetno i otvoreno novinarstvo na Kosovu, kao i položaj novinara na Kosovu“¹⁹. Ovo udruženje, između ostalog, promoviše slobodno, nezavisno i profesionalno novinarstvo kako bi se ponašalo u skladu sa etičkim kodeksom i podizalo svest novinara o profesionalnoj etici.

16 Zakon br. 04/L-44 o Nezavisnoj komisiji za medije, član 3.

17 <https://presscouncil-ks.org/rreth-nesh/>, pristupljeno 18.06.2021.

18 Nezavisni savet za štampu: „Kosovski kodeks za štampu“, IOBC, vidi: http://www.presscouncil-ks.org/wp-content/uploads/2015/04/Press-Code-for-Kosovo_alb.pdf

19 <http://agk-ks.org/rreth-nesh/>, pristupljeno 18.06.2021.

2. Prethodna istraživanja i izveštaji

Mediji se smatraju agentima socijalizacije koji imaju veliku ulogu i značaj u razvoju društva. Oni se smatraju četvrtom vlašću posle zakonodavne, izvršne i sudske vlasti. Osnovna svrha medija je da komuniciraju i informišu građane kroz praćenje događaja i dešavanja u društvu. Omasovljenje medija učinilo ih je danas proizvodom globalizacije i imaju veliki uticaj na razvoj samog života. Postoji odnos između medija i osnaživanja žena, jer „one igraju važnu ulogu u modernizaciji društva“²⁰ i u stereotipizaciji samog društva.

Za sve one koji razmišljaju o segmentu ravnopravnosti polova, u pitanju nije samo koliko je žena zastupljeno u medijima ili koliko su zastupljene, već i kako su zastupljene. To je zato što način na koji su žene zastupljene, prostor koji im je posvećen, sadržaj, jezik, forme i vreme nesumnjivo igraju važnu ulogu i daju pregled stanja razvojne faze društva.

Mediji „(novine, radio, televizija) i nove tehnologije su deo kulture i društva. Opšte je prihvaćeno da su mediji sledbenici kulture i motori globalizacije kultura. Mediji se takođe mogu smatrati društvenim faktorima sami po sebi koji imaju moć i snagu da pokreću društveni razvoj. Kao što je Amarthya Sen rekla u jednoj od svojih najpoznatijih izreka: „Nikada ranije nije bilo masovnog siromaštva tamo gde postoje slobodni mediji. „Ovde se mogu dodati provajderi besplatnih informacija, kao što su Internet, biblioteke, arhivi, muzeji itd.“²¹

Danas možemo reći da su mediji „suočeni sa pritiskom stereotipa koje su sama društva sami kreirali, koji se prema sociolozima formiraju tokom sledeće tri faze: a) prva faza je prenošenje rodni stereotipa sredine u kojoj pojedinac živi i gde se u prvoj komunikaciji devojčica tretira drugačije od dečaka; b) druga faza je faza konsolidovanja veština razlikovanja“, gde rodni stereotipi i kulturne norme postaju određujući. Rodni stereotipi o rodnim ulogama, kao što su: „Muž – bog porodice, bog imovine. Supruga – majka, domaćica i vaspitačica dostojna svoje dece; i c) treća faza uključuje „društvenu zrelost, socijalizaciju i odvajanje od stereotipa. Pojedinac, bilo

20 Beriša, Ibrahim: „Mediji – Komunikacione agencije“, AAB, Priština, str. 45.

21 UNESCO: „Gender-Sensitive Indicators for Media – Framework of Indicators to Gauge Gender Sensitivity in Media Operations and Content“ Pariz, 2012, vidi: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217831>, pristupljeno 10.05.2021.

kog pola, zahvaljujući iskustvu ličnosti počinje da dovodi u pitanje sva saznanja stečena nastojeći da usvoji ponašanja i stavove drugačije od prethodno nametnutih²².

Zapravo, uloga medija ne može biti samo ad-hoc izveštavanje o događajima ili pratećim porukama, već mediji treba da ulože napore da promene opšte stanje u društvu, u pogledu prava zagaranтованиh zakonom na učešće i adekvatnu zastupljenost u svim sferama života iz rodne perspektive.

Naravno, da „novinari ne mogu biti isključivo odgovorni za oživljavanje rodne neravnopravnosti. Novinari su samo jedan deo medijske industrije, koji prenose iskrivljene ili klišeirane slike žena i muškaraca, uključujući reklame, igrane filmove, šoubiznis, zabavu i još mnogo toga. Ali, kao informatori i nadzornici našeg javnog života, novinari imaju važnu ulogu u promeni situacije i poboljšanju rodno zasnovanog izveštavanja.”²³. Dakle, ukoliko novinari imaju adekvatnu obuku, suštinska znanja o zagaranтованим pravima i stručnost da predstavljaju uravnoteženu i integrisanu rodnu perspektivu u medijskim proizvodima, moći će da primene dotični pravni okvir, da promovišu društvo zasnovano na vrednostima i meritokratiji, nudeći uravnotežen prostor građanima, bilo ženama ili muškarcima.

Stoga, da bi mediji bili tačni prikazi naših društava i da bi proizvodili informacije koje su potpune i raznovrsne, „ključno je da vesti, posebno, odražavaju svet na način koji ide dublje od muškocentrične i stereotipne perspektive. Svi novinari mogu imati ulogu u širenju horizonata razmišljanja o rodnoj ravnopravnosti i rodno zasnovanim stereotipima u medijima i koji se prenose putem medija. Rodno osetljivi pokazatelji za medije (ROPM), odnosno *pokazatelj rodnog portreta u medijskom sadržaju, koji uključuje prikaz roda u vestima i aktuelnim događajima i rodni portret u oglašavanju i publicitetu*, imaju za cilj da se pozabave ovom raskršću između osnaživanja žena i razvoja medija. Njihov glavni fokus su ravnopravnost i rodne dimenzije društvene raznolikosti u medijima²⁴

22 Mema, Bresida: „Rodna ravnopravnost u medijima”, Gender Alliance for Development, Tirana, 2004, str. 34.

23 Kolgeci, Sulçe Valbona: „Promena narativa za žene u medijima“, FES, Tirana, 2020, str. 12.

24 UNESCO: “Gender-Sensitive Indicators for Media – Framework of Indicators to Gauge Gender Sensitivity in Media Operations and Content”, Pariz, 2012, [vidi: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217831](https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217831), pristupljeno 10.05.2021.

Globalno praćenje medija u 2015. godini navodi da su „samo 24% subjekata vesti (ljudi u vestima) žene“²⁵ naspram 76% ostalih u kojima dominiraju muškarci. U međuvremenu, autorka Tenzin Norzom u svom izveštaju posvećenom „rodnoj perspektivi u globalnim medijima“ navodi da je 2019. godine „15-30% protagonista u vestima za 6 svetskih zemalja (Ujedinjeno Kraljevstvo, Kenija, SAD, Indija, Južna Afrika i Nigerija) bile su žene“²⁶. U drugoj studiji koju je sprovedla organizacija IMS (*International Media Support*) navodi se da „većina medijskog sadržaja prikazuje žene u stereotipnim ulogama kao što su domaćice, uzori ili žrtve. Zatim, žene se češće nego muškarci pozivaju na površne atribute kao što su: izgled, godine, odeća i bračni status. S druge strane, verovatnije je da će muškarci biti prikazani kao moćne javne ličnosti, a mediji se fokusiraju na profesiju, veštine i mišljenja. Ovo održava restriktivnu i nejednaku percepciju pola. Takođe, njihova studija podvlači da „samo 4% svih novinskih, radio i televizijskih izveštaja širom sveta osporava rodne stereotipe, 24% subjekata vesti – lica koja se intervjuišu ili koji se odnese na vestima – su žene. Žene se koriste kao eksperti samo 19% vremena i oko 16% vesti se odnose na politiku i vladu, žene su predmet narativa“²⁷.

Na osnovu ovih podataka može se videti da je uprkos činjenici da je Pekinška deklaracija i Platforma za akciju koja je ustanovljena na Četvrtoj svetskoj konferenciji žena, održanoj 15. septembra 1995. godine, izrazila svoju rešenost da unapredi ciljeve ravnopravnosti, razvoj i mir za žene svuda u svetu, za dobrobit celog čovečanstva. Ova izjava je pozvala na promenu u dosadašnjem prikazivanju negativnih i ponižavajućih slika žena u medijskim komunikacijama – elektronskim, štampanim i audiovizuelnim. Uprkos tome, realnost pokazuje da se situacija još nije popravila i da žene i dalje imaju neprikladan prostor u odnosu na muškarce, često se prikazuju u negativnom, stereotipnom i diskriminatorском kontekstu.

Ravnopravnost polova kao uzvišena vrednost čak i razvijenih evropskih zemalja od malih nogu nalazi značajan prostor na ovom kontinentu, mada ne u velikoj meri i pored činjenice da se ove zemlje postepeno razvijaju.

25 GMMP: “*The Global Media Monitoring Project*”, vidi: https://whomakesthenews.org/wp-content/uploads/who-makes-the-news/Imported/reports_2010/highlights/highlights_en.pdf

26 Norzom, Tenzin: „*Global news media lacks women’s perspective: Report*”, objavljen 11. decembra 2020, vidi: <https://yourstory.com/herstory/2020/12/global-news-media-lack-womens-perspective-report/amp>, pristupljeno 10.05.2021.

27 International Media Support: “*Women in media: Balance the imbalance!*”, IMS, objavljeno u martu 2020 godine, vidi: <https://www.mediasupport.org/publication/women-in-media-balance-the-imbalance/#-main-menu-toggle>, pristupljeno 10.05.2021.

U analitičkom izveštaju za 2019. godinu koji je izradio Savet Evrope pod naslovom „*Ravnopravnost polova i mediji*“ navodi se da se, dok svet slavi 25. godišnjicu Pekinške platforme za akciju Ujedinjenih nacija i uoči Globalnog projekta za praćenje medija 2020, poziva na veći napor i promene u medijskoj industriji koje bi obezbedilo uravnotežen i pošten prikaz žena i muškaraca i obezbedila redakciju bez diskriminacije i uznemiravanja za sve. Izveštaj takođe citira preporuku Rec / CM (2013), koji podstiče države članice da podrže inicijative i kampanje podizanja svesti za borbu protiv rodnih stereotipa u medijima²⁸

Prethodni izveštaj Agencije za ravnopravnost polova „Predstavljanje žena u štampanim medijima 2010.-2011.“ pokazuje da je u okviru članaka u kojima su žene predstavljene preko 22% iz oblasti politike, a slede teme iz oblasti kulture (13%) i društvene teme (8,2%), dok je u oblasti sporta predstavljanje žena uglavnom višeno promocijom uspeha sportista (55,8%). S druge strane, u izveštaju se ističe činjenica da se u kontekstu „crne hronike“ žene se najčešće u novinama pojavljuju kao žrtve porodičnog nasilja, ili u preko 42 odsto slučajeva. U čitavom analiziranom materijalu muškarci se citiraju u oko 70% slučajeva, dok se muškarci i žene citiraju zajedno u istom članku u 19% slučajeva²⁹.

Takođe, u drugom izveštaju koji je objavila Agencija za ravnopravnost polova „Predstavljanje žena u štampanim medijima 2014. – 2015.“, navodi se da su žene u politici tema za koju se izdvaja najviše prostora u dnevnim novinama na Kosovu, odnosno 28%. Sledi prostor koji je izdvojen za teme vezane za nasilje nad ženama (17,4%), sport (12,7%), kulturu (10,9%), društveni život (7,5%), pravosuđe (4,6%), ravnopravnost polova (4,1%), uspešne žene (3%), zdravlje (2,7%), nasilje u porodici (2,6%), ekonomiju (2,1%), verski ekstremizam (1,8%), nasilje nad decom (1,3%), institucije (0,9%) i korupciju (0,4%)³⁰

Dok, u izveštaju Agencije za ravnopravnost polova „Predstavljanje žena u štampanim medijima 2016. – 2019.“, navodi se da takođe dominira oblast ili tema politike ili žene u politici (lokalna i međunarodna) sa 24,1%, zatim

28 Council of Europe: “*Analytical Report Gender Equality Commission Steering Committee on Media and Information Society*”, Council of Europe, Strasbourg, July 2020, str. 19-58.

29 Kancelarija premijera / Agencija za ravnopravnost polova: „*Predstavljanje žena u štampanim medijima 2010 - 2011*“, ARP, Priština, str. 26.

30 Kancelarija premijera / Agencija za ravnopravnost polova: „*Predstavljanje žena u štampanim medijima 2014-2015*“, ARP, Priština, str. 19.

sport i kultura sa 17,9% i 17,2% respektivno, nasilje nad ženama 8,2%, društveni život 8,2%, ravnopravnost polova 7,0%, izbori 3,3%, zdravlje 2,7%, nasilje u porodici i nasilje nad decom po 1,2%, teme iz ekonomije 1,3% , uspešne žene 1,2%, pravosuđe sa 1,2%, verski ekstremizam 1,2%, obrazovanje 1,1%, korupcija 0,8% i teme vezane za institucije 0,2%.

3. Kvantitativna analiza prikupljenog materijala

3.1. Metodologija rada

S obzirom na specifičnosti ovog istraživanja, korišćena su tri metodološka pristupa istraživanja: kvantitativna analiza, kvalitativna analiza, kao i analiza postojećih dokumenata koji su se bavili oblastima ravnopravnosti polova. Ovaj metodološki pristup uzet je kao osnova za potrebe što reprezentativnijeg istraživanja analize, koristeći kombinovane kvantitativne i kvalitativne metodologije. Tokom godina 2016.-2019., ARP je prikupio na dnevnoj bazi N = 2,686 članaka iz pet dnevnih novina: *Kosova Sot*, *Koha Ditore*, *Bota Sot*, *Zëri i Epoka e Re*, koje je analizirao istraživački tim. Stoga, u cilju što sažetijeg i poštenijeg prikaza podataka, u okviru kvantitativne analize, prvobitno je kreirana baza podataka sa kodiranjem po kategorijama, koje su podeljene na različite teme, kao što su: politika, ekonomija, zdravlje, pravosuđe, obrazovanje, izbori, ravnopravnost polova, kultura, sport itd. Obrada ovih podataka obavljena je specijalizovanim statističkim programom SPSS br. 24, koji je omogućio kvantitativnu analizu.

3.2. Nalazi glavne analize

Materijal koji je ARP prikupio za godine 2016. – 2019. sa svim člancima koji se odnose na žene predstavljene u štampanim medijima, poslužio je kao osnova ovog istraživanja koje sadrži članke iz različitih oblasti, uključujući: ravnopravnost polova, pravosuđe, uspešne žene, zdravlje, lokalnu i međunarodnu politiku, obrazovanje, ekonomiju, izbore, odlučivanje, kulturu, sport i druge relevantne oblasti, koje se poklapaju sa prirodom istraživanja. Analiza je zasnovana na pregledu materijala identifikovanog u dnevnim novinskim člancima, uključujući: dnevne vesti, kolumne i mišljenja, opis događaja iz zemlje, regiona i sveta, priče iz kulture, umetnosti, muzike, književnosti i sporta u zemlji i svetu, odraz rodno zasnovanog nasilja. Članci i analize prikazani u ovim novinama analizirani su sa sadržajnog i vizuelnog aspekta, uključujući pozadinu naslovne strane, oblasti i unutrašnjosti novina.

Tokom ovog istraživanja razmatrani su rodno osetljivi pokazatelji za medije (GSIM) UNESCO-a, pokazatelj rodno portreta u medijskim sadržajima, koji uključuje rodni portret u vestima i aktuelnim događajima, odnosno rodni portret u oglašavanju i publicitetu, odnosno pet strateških ciljeva rodne zastupljenosti u medijskim sadržajima. UNESCO je, u saradnji sa

Međunarodnom federacijom novinara i mnogim drugim partnerima, razvio ovaj globalni okvir Rodno osetljivih pokazatelja za medije (ROPM) [na engleskom: *Gender-Sensitive Indicators for Media* (GSIM)]. Ovo je deo niza pokazatelja koji se izrađuju u svim sektorima organizacije kako bi se omogućila efikasna procena ili dijagnostika oblasti u okviru mandata UNESCO-a za razvoj medija.³¹ U okviru ovog dokumenta, UNESCO predstavlja pokazatelje u dve kategorije:

Kategorija A: Radnje za podsticaj ravnopravnosti polova u medijskim organizacijama, što obuhvata 5 ciljeva: Rodna ravnoteža na nivou odlučivanja, Ravnopravnost polova na radu i uslovima rada (mediji), Ravnopravnost polova u profesionalnim organizacijama, udruženjima, klubovima i sindikatima novinara, drugi medijski profesionalci i medijska samoregulatorna tela, medijske organizacije promovišu kodekse i etičke politike u korist rodne ravnopravnosti u medijskim sadržajima i rodna ravnoteža u stručnom obrazovanju i osposobljavanju (medija).

Kategorija B: Rodno prikazivanje u medijskim sadržajima, što uključuje Rodni prikaz u vestima i aktuelnim događajima i Rodno prikazivanje u oglašavanju i publicitetu ”

Pažljivo posmatrajući navedene dve kategorije pokazatelja UNESCO-a, pokušano je da se na osnovu ovih pokazatelja analizira predstavljeni materijal, iako je neke od pokazatelja bilo nemoguće uzeti u obzir, zbog činjenice da je materijal prikupljen tokom faze nadzora se u potpunosti fokusirao na članke koji su se uglavnom bavili ženama. U tu svrhu uzeta je u obzir samo kategorija pokazatelja B, koja se odnosi *na rodno prikazivanje u medijskim sadržajima, što uključuje rodno prikazivanje u vestima i aktuelna pitanja i rodno prikazivanje u oglašavanju i publicitetu*, ali ne i sa prvom kategorijom koja se odnosi na analizu medijskih kuća, osoblja, obuka i tako dalje.

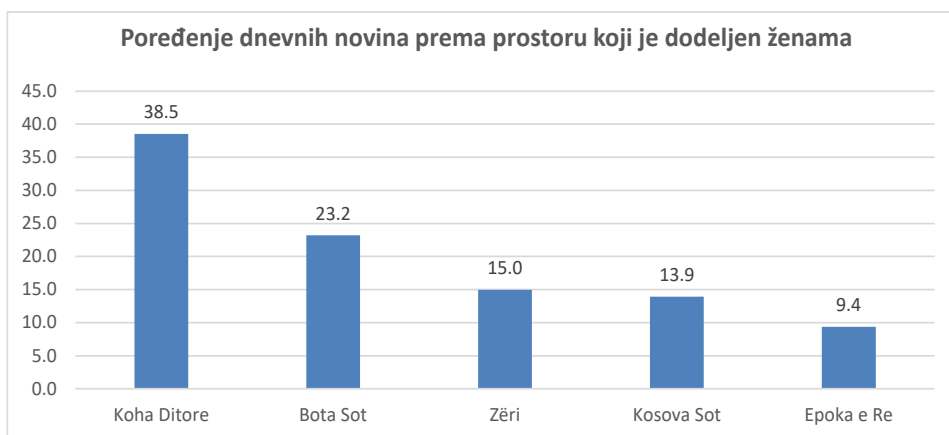
Prema tome, članci sa sadržajem o prikazu muškaraca u štampanim medijima nisu bili kriterijum za odabir članaka koji su deo analize i nisu uvršteni u konačni materijal. Podaci koji slede ne predstavljaju komparativnu analizu predstavljanja žena u odnosu na muškarce, već samo analiziraju predstavljanje žena u okviru ukupnog sadržaja dnevnih novina.

31 UNESCO: „Rodno osetljivi pokazatelji za medije – Okvir pokazatelja za merenje rodne osetljivosti u medijskim operacijama i sadržaju“, Pariz, 2012, vidi: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217831>, pristupljeno 15.05.2021.

U okviru ove analize, u analizu nisu uključeni strateški ciljevi UNESCO pokazatelja koji se odnose na uravnoteženo predstavljanje i pošteno prikazivanje muškaraca i žena u medijima (štampa). Međutim, istraživački tim je razmotrio druge strateške ciljeve, koji uključuju:

- 1 Pokrivanje pitanja ravnopravnosti polova u različitim vrstama sadržaja (izveštaji, komentari, intervjui, mišljenja itd.), u različitim oblastima, kao što su: rodna ravnopravnost, pravosuđe, uspešne žene, zdravstvo, lokalna i međunarodna politika, obrazovanje, ekonomija, izbori, odlučivanja, kulture, sporta, kao i drugih relevantnih oblasti, objavljenih u raznim delovima dnevne štampe;
- 2 Podaci o „rodnoj svesti“ predstavljeni u različitim vrstama sadržaja (izveštaji, komentari, intervjui, mišljenja, itd.), u različitim oblastima predstavljeni u medijima tokom perioda 2016 - 2019 iz materijala prikupljenog od strane ARR; kao i
- 3 Pokazatelji koji odražavaju kako štampani mediji razumeju i izveštavaju na pravilan način i tačno o nasilju, učešću u donošenju odluka, ekonomiji, obrazovanju, osnaživanju rodno identiteta, zastupljenosti u kulturi, umetnosti, filmu, sportu na rodnoj osnovi, itd.

Grafikon 1: Poređenje dnevnih novina prema prostoru koji je namenjen ženama u štampanim medijima tokom 2016 - 2019.

Na osnovu dijagrama 1 vidimo da je urađeno poređenje dnevnih novina prema prostoru koji se nalazi u štampanim medijima. Ovi podaci pokazuju da pokrivenost tekstova tokom 2016 - 2019. u štampanim medijima pokriva prostor koji se daje ženama u medijima. Na dijagramu vidimo da je list Koha Ditore list koji je imao najviše tekstova sa oko 38,5%, zatim list Bota Sot sa ukupno 23,2%, novine Zeri sa 15%, zatim Kosova Sot sa 13,9% i konačno, dnevni list Epoka e Re sa ukupno 9,4%.

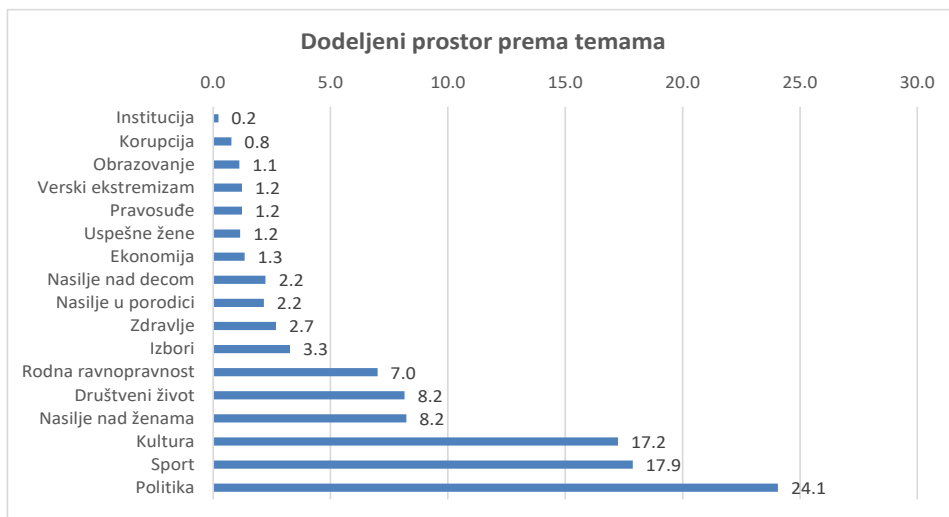
Da bi se bolje sagledao broj tekstova po dnevnim novinama, prikazani su podaci za navodne novine.

Tabela 1: Poređenje dnevnih novina po prostoru koji je dodeljen ženama po broju i procentu članaka.

Poređenje dnevnih novina po prostoru koji je dodeljen ženama po broju i procentu članaka					
		Frekvencija	Procentat	Vredni procentat	Kumulativni procentat
Vredne	Kosova Sot	374	13.9	13.9	13.9
	Koha Ditore	1035	38.5	38.5	52.5
	Bota Sot	623	23.2	23.2	75.7
	Zëri	402	15.0	15.0	90.6
	Epoka e Re	252	9.4	9.4	100.0
	Ukupno	2686	100.0	100.0	

Ova tabela pokazuje da je prema dnevnim novinama prikazano ukupno 2.686 članaka, pri čemu je list Koha Ditore imao oko 1.035 različitih članaka, list Bota Sot 623 članka, list Zeri 402, list Kosova Sot 374 i list Epoka. 252 članka. Na osnovu ovih podataka vidimo da je list Koha Ditore imao tekstove koji su ženama dali više prostora u odnosu na druge dnevne novine.

Grafikon 2: Prostor u štampanim medijima po temama.

Sledeći dijagram odražava sliku tema koje su prezentovane u štampanim medijima, gde se vidi da oblast ili tema politike ili žene u politici (lokalna i međunarodna) dominira sa 24,1%, zatim sport i kultura sa 17,9 % i 17,2% respektivno %, nasilje nad ženama 8,2%, društveni život 8,2%, rodna ravnopravnost 7,0%, teme koje se uglavnom direktno bave rodnom

ravnopravnosti u javnom i institucionalnom životu žena, izbori 3,3%, zdravlje 2,7%, nasilje u porodici i nasilje protiv žena dece za 1,2%, tema iz ekonomije 1,3%, uspešnih žena 1,2%, pravosuđa za 1,2%, verskog ekstremizma 1,2%, obrazovanja 1,1%, korupcije 0,8% i tema vezanih za institucije 0,2%.

Podaci prikazani u okviru ovog dijagrama pokazuju da su u štampanim medijima tokom 2016 - 2019. godine dominantne bile uglavnom političke teme, u kojima su žene našle više prostora bilo kroz naslove na naslovnoj strani ili različite članke koji se reflektuju u novinama. Ova činjenica je u korelaciji sa analizom koju je ranije sprovedla Agencija za ravnopravnost polova za predstavlanje žena u štampanim medijima za 2014 - 2015. godinu, gde je tema žena u politici dominirala sa 28%, što pokazuje signal da žene u politici štampani mediji ovih godina su više predstavljeni u političkom prostoru nego u drugim prostorima. U svakom slučaju, za razliku od prethodnih godina, gde su prethodne analize imale manje istaknutih tema, u ovoj se postavlja više tema,

Tema žena u politici, iako trend pokazuje da je to glavna tema u kojoj su žene našle prostor u štampanim medijima na Kosovu, to ne znači pozitivnu ili negativnu diskriminaciju žena kroz članke ili bilo koji pokazatelj mogućeg povećanja broj žena koje su se bavile politikom u odnosu na prethodne godine. Međutim, ovi podaci pokazuju da je angažovanje žena u politici većeg obima od drugih tema, jer su novinarkе počele da daju više prostora ženama, povećao se protagonizam žena političara što je donelo i veću zastupljenost žena u medijima, kao i političke partije su počele da daju više prostora ženama, uključujući učešće na pozicijama u kojima se donose odluke.

U vezi sa odražavanjem žena u medijima u oblasti izbora, iako su 2019 godine, održani opšti izbori na Kosovu, analiza odražava članke o ženama u vezi sa izborima prethodnih godina. Tema izbora bila je prisutna i drugih godina, uključujući i 2017. kada su održani lokalni izbori na Kosovu.

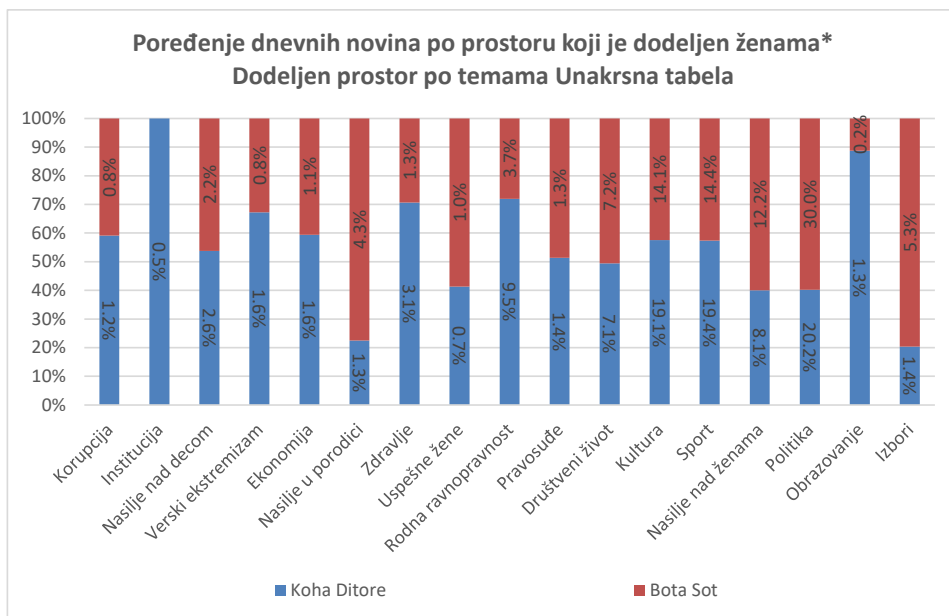
Tabela 2: *Prostor podeljen prema temama u štampanim medijima 2016 - 2019.*

Podela dnevnog novinskog prostora na teme po godinama																	
	Korupcija	institucija	Nasilje nad decom	Verski ekstremizam	privreda	Nasilje u porodici	Zdravlja	Uspesne žene	Rodna Ravnopravnost	sudstvo	Društveni život	Kultura	SPORT	Nasilje nad ženama	politika	Obrazovanje	Izbori
2016	0.5	0.6	2.8	1.4	0.7	2.0	4.6	0.9	7.2	1.5	6.0	15	18.8	7.5	29.7	0.7	0.1
2017	0.9	/	3.3	1.4	3.3	0.7	2.4	0.5	7.8	2.1	12.5	17.6	17.4	6.8	21.9	1.2	0.2
2018	1.0	/	2.2	0.4	2.2	1.8	2.2	2.5	9.4	1.2	11	20.2	13.7	10.0	19.0	1.6	1.8
2019	0.9	/	0.9	1.5	0.5	3.5	0.5	0.9	4.6	0.4	6.6	18	19.8	8.8	21.1	1.4	10.4

U okviru ove tabele upoređen je prostor koji je dat temama pisanim u godinama 2016 - 2019. Vidimo da je tokom ovih godina najveći prostor u 5 istraživanih dnevnih novina podeljen na sledeće glavne teme: temu žena u politika (2016. iznosio je 29,7%, 2017. oko 21,9%, 2018. oko 19% i 2019. oko 21,1%), sport (2016. oko 18.8%, 2017. oko 17.4%, 2018. i oko 13.27%), 2018. oko 13.7% oko 19,8%), kultura (2016. oko 15%, 2017. oko 17,6%, 2018. oko 20,2%, 2019. oko 18%), nasilje nad ženama (2016. oko 7,5%, 2017. oko 6,8%, 2018. oko 10% a 2019. oko 8,8%).

Ako napravimo detaljniju analizu, ispostavlja se da prostori podeljeni za predmetne teme po godinama nisu da imaju velike razlike, iako su teme predstavljene u štampanim medijima usko povezane sa razvojem političkih, ekonomskih, društvenih, kulturnih manifestacija, zdravstvenih i drugih, koji su se desili tokom 2016-2019. U ovom periodu primećuje se da dominiraju članci sa sadržajem politike, odnosno žene u politici i odlučivanju, jer je u ovom prvom periodu zemlja bila žena, a opšta društvena kretanja se odnose i na pitanja iz oblasti unutrašnje politike i spoljne politike. kao i razvoj dva para izbora, i to lokalni izbori 2017. i opšti izbori 2019. godine.

Grafikon 3: Poređenje dve dnevne novine za prostor podeljen po temama.

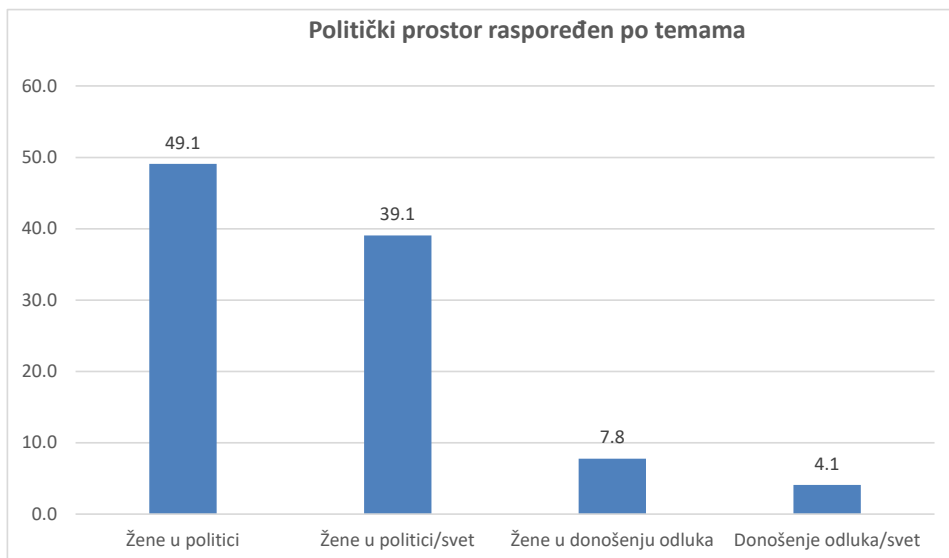

Ovaj dijagram prikazuje prostor koji je dodeljen za ove teme u dve dnevne novine: Koha Ditore i Bota Sot, za godine 2016 - 2019. Dotične novine su izabrane za upoređivanje jer su tokom ovih godina izdvojile više prostora za žene u poređenju sa druge novine i da su početkom 2019. godine i druge novine postepeno počele da se transformišu iz štampanih medija u elektronsku štampu (mediji/portali). Iz ovih podataka se primećuje da su teme koje se odnose na aktivnosti žena u politici u Koha Ditore dobile 20,2% prostora u odnosu na list Bota Sot koji je imao 30%. Koha Ditore prednjači u temi sporta po podeli prostora sa 19,4% (sport) i 19,1% (kultura) u odnosu na list Bota Sot koji je istim temama dao prostora 14,4% (sport) i 14,1% (kultura).

Kao i u prethodnim istraživanjima Agencije za ravnopravnost polova, i tokom ovog istraživanja uočeno je da su novine generalno više pažnje posvetili količini tekstova, posebno temama/hronikama koje se tiču nasilja nad ženama. Takav trend je i usledio. štampani mediji tokom 2016 - 2019. godine. Ovo se generalno primećuje u člancima koji se odnose na nasilje u porodici, odnosno nasilje nad ženama, ali i na druge oblike nasilja kao što su: slučajevi pokušaja ubistva i ubistva, seksualno zlostavljanje i drugo. Članci su uglavnom predstavljeni u 'crnim hronikama', koristeći informacije zvaničnih institucija poput policije i državnog tužilaštva. Tretman ovih slučajeva u tekstovima u dnevnim novinama 'crne hronike',

U ovim slučajevima često izostaju obimnije analize i konsultacije sa stručnjacima iz oblasti, kao što su: lekari, psiholozi, sociolozi, centri za socijalni rad, razne nevladine organizacije, kao i drugi akteri, koji bi pomogli u postizanju najviših kvaliteta članaka. U nekim člancima, simbolična slika nasilja nad ženama zauzima više prostora nego što se članci fokusiraju na pozadinu rodne perspektive i analize, a u mnogim slučajevima date informacije su više opisne nego adekvatne. Štaviše, usluge koje pruža država ili nevladine organizacije za zagarantovana prava ili čak priliku za ekonomsko osnaživanje žrtava nasilja koje u nedostatku finansijske podrške ostaju u krugu nasilja. Članci sa ovakvim primerima prikazani su u drugom delu ove analize.

Grafikon 4: *Prostor politike podeljen na teme.*

Na dijagramu 5 prikazana je prostor politike podeljena na teme, gde se primećuje da se većina tema odnosi na žene u politici ili izraženo u procentima 49,1%, zatim žene u politici/svetu 39,1%, a zatim slede teme koje su povezane. ženama u odlučivanju sa procentom od 7,8% i odlučivanju ili ženama u odlučivanju u svetu sa 4,1%. Tokom analize članaka uočeno je da je većina članaka zasnovana na direktnim citiranjima aktera tema. Takođe, uočeno je da je prikaz glumaca kroz fotografije korektan i u skladu sa prirodom konkretne teme obrađene u članku.

Ono što se često ističe u ovim člancima je činjenica da se članci iz oblasti žena u politici odnose na položaj žena na pozicijama odlučivanja, kao što je slučaj sa: predsednicom Jahjagom, zamenicom premijera Editom Tahiri, predsednicom Ustavnog suda Arta Rama - Hajrizi, predsednicom CIK-a Valdete Daka, predsednicom opštine Đakovice Mimoza Kusari Lila, i drugi, kao i aktivnosti žena u politici, kao što je slučaj sa: Vjosa Osmani, Besa Gaxherri, Hikmete Bajrami, Albulena Hadžiu, Donika Kada - Bujupi itd.

U slučaju članaka koji se bave ženama u politici na globalnom nivou, članci više govore o njihovoj moći odlučivanja i uticaju koji imaju na kreiranje unutrašnje politike i spoljnopolitičke odnose. U ovom segmentu vidimo da se članci često odnose na donošenje odluka i moć najuticajnijih

zemalja sveta kao što su: bivša premijerka Tereza Mej, Hilari Klinton, kancelarka Angela Merkel i dr. Dok se u slučaju Kosova primećuje da su članci o izgledu žena u politici i donošenju odluka povezani sa kulturnim i političkim kontekstom zemlje, kao i sa institucionalnom pozicijom koju oni zauzimaju. U većini slučajeva, članci koji se odnose na žene u kosovskoj politici pripisuju se više formalnim odlukama nego uticaju koji oni mogu imati na društvene promene.

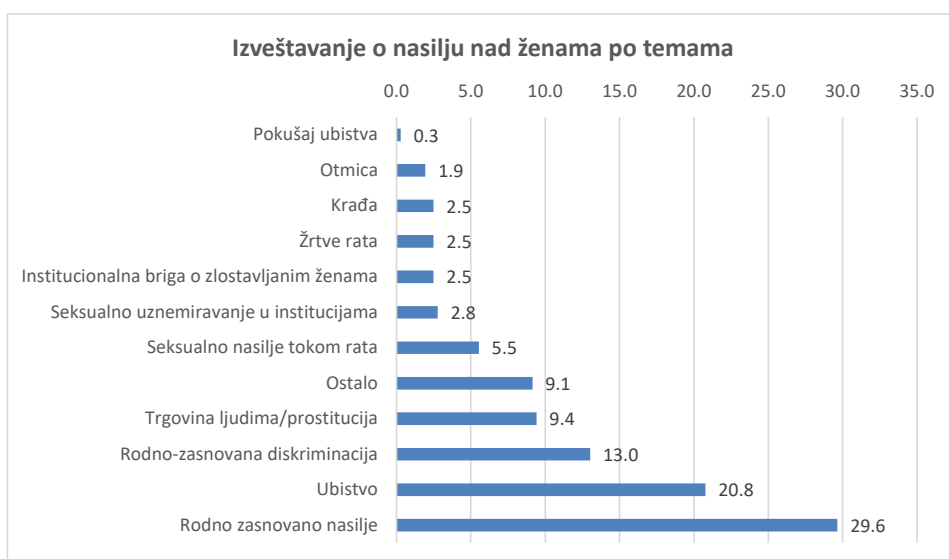
Tabela 3: *Politički prostor podeljen na teme prema dnevnim novinama 2016-2019.*

Poređenje dnevnih novina po prostoru koji je dodeljen ženama * Prostor politike podeljen po temama						
		Donošenje odluka / Svet	Žene u politici / Svet	Žene u politici	Žene u donošenju odluka	TOTAL
Poređenje dnevnih novina prema prostoru koji je dodeljen ženama	Koha Ditore	48,3%	43,3%	21,3%	20,0%	30,9%
	Bota Sot	20,7%	22,0%	38,8%	23,6%	30,3%
	Zeri	20,7%	10,8%	14,7%	18,2%	13,7%
	Epoka e Re	3,4%	6,9%	17,5%	34,5%	14,1%
	Kosova Sot	6,9%	17,0%	7,8%	3,6%	11,0%
Ukupno		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabela odražava presek između novina i tema koje se obrađuju u pozadini članaka koji se bave ženama u politici. Tako je list Koha Ditore oko 48,3% prostora posvetio ženama na poziciji odlučivanja u svetu, 43,3% ženama u politici na globalnom nivou, 21,3% ženama u politici u zemlji i oko 20% ženama na pozicijama donošenja odluka u zemlji. Sledeći list je bio Bota Sot, koji je u oblasti žena na pozicijama odlučivanja u svetu posvetio 20,7% prostora, ženama u politici u svetu 22%, ženama u politici (na nacionalnom nivou) 38,8% i ženama u odlučivanju. 23,6%. Novine Zëri su imale prostor od 20,7% na teme o ženama na pozicijama donošenja odluka u svetu, ženama u politici u svetu manje prostora od ostalih novina sa 10,8%, ženama u politici na nacionalnom nivou 14,7% i ženama u odlučivanju 18,2%. Novine Epoka e Re koje su o temama koje se odnose na donošenje odluka žena u svetu imale prostor od 3,4%, žene u politici u svetu 6,9%, žene u politici u zemlji 17,5% dok su teme koje se odnose na žene u odlučivanju imale veći prostor od ostalih listova sa ukupno 34,5%. Konačno, tu je i list Kosova Sot koji je izdvojio prostor za žene u odlučivanju u svetu 6,9%, za žene u politici u svetu 17%, za žene u politici 7,8% i za žene u odlučivanju 3,6%.

U većini tekstova primećuje se da su štampani mediji dali prostor ženama u oblasti politike i odlučivanja u zemlji i inostranstvu, posebno u slučajevima kada je razvoj događaja odredio širi angažman različitih aktera. To implicira da su članci uglavnom fokusirani na dnevno-politička dešavanja i dešavanja koja su zemlju uključila u politička dešavanja u zemlji i inostranstvu. Primećuje se da su novine koje su posvetile više prostora ženama u politici i donošenju odluka: Koha Ditore i Bota Sot, koje su na ovaj ili onaj način podržale žene kroz reflektovane članke.

Grafikon 5: Izveštavanje o nasilju nad ženama po temama u štampanim medijima.

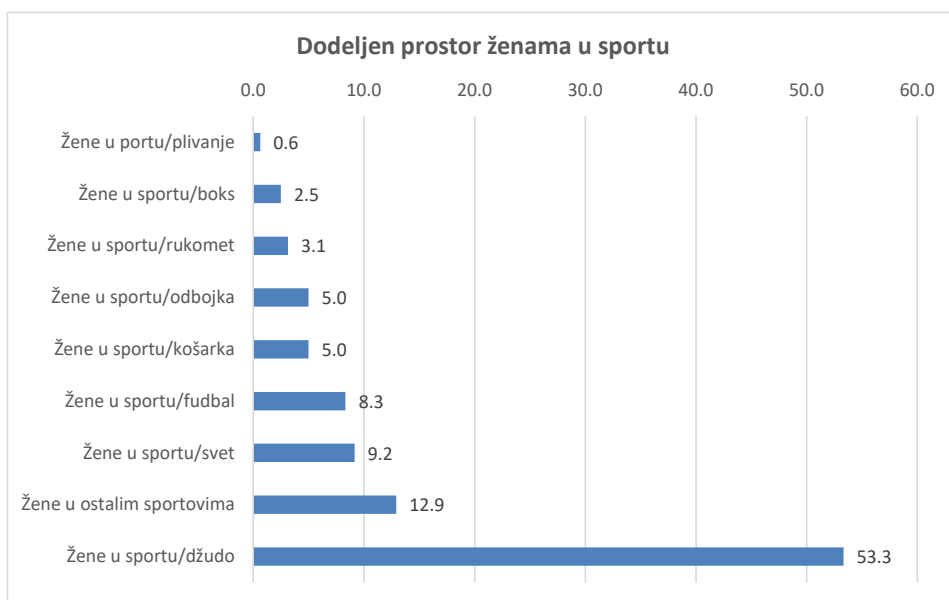
Odražavanje nasilja po temama, dnevne novine su izdvojile više prostora: rodno zasnovano nasilje 29,6% što je manji prostor u odnosu na članke 2014-2015 koji je iznosio 39,6%, zatim tematski prostor o ubistvu 20,8%, rodnu diskriminaciju 13,0%, trgovina/prostitucija 9,4%, ostalih 9,1% je relativno veliki procenat, jer su uključene razne kategorije, kao što su: samoubistvo, seksualno zlostavljanje, pretnje itd., seksualno nasilje tokom rata 5,5%, seksualno uznemiravanje u institucijama 2,8, institucionalno zabrinjavanje za žrtve rata 2,5%, žrtve rata 2,5%, krađe 2,5%, kidnapovanje 1,9% i pokušaj ubistva 0,3%.

Tokom ovog istraživanja značajno su zapažene teme (članci) koje se odnose na rodno zasnovano nasilje i fenomen pokušaja ubistva i ubistva nad ženama. Na osnovu tematike nasilja nad ženama po temama, primećuje se da je opis slučajeva u ovim člancima višedimenzionalan. Članci govore

ne samo o pitanju ubistava žena na Kosovu, već i o suđenjima vezanim za takve slučajeve, protestima i raznim aktivnostima. Članci takođe govore o koracima koje su preduzele institucije u zemlji i civilno društvo u cilju građanskog aktivizma na podizanju opšte društvene svesti za prevenciju i tretman ovih slučajeva.

U okviru sporta i kulture, kao važne teme koje su pratile kosovsko društvo tokom ovih godina. Članci koji se odnose na ove teme i odražavaju se na sledeći način:

Grafikon 6: *Dodeljen prostor za žene u sportu.*

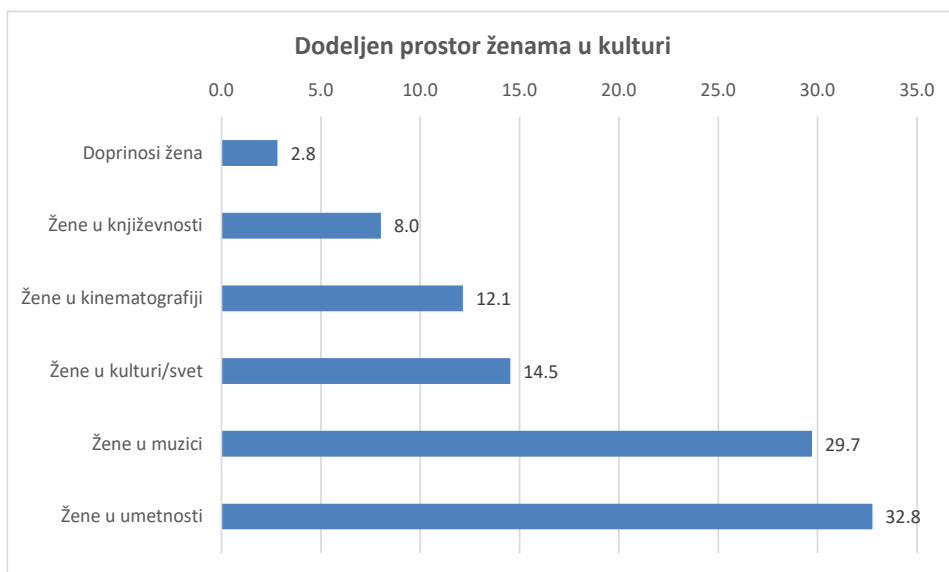
Na grafikonu 6 prikazani su novinski članci rezervisani za žene u sportu, gde se primećuje da je preko 53,3% fokusiranih članaka u ovom periodu imalo kosovski džudo. Ostali članci koji su dominirali novinskim prostorom su: žene u ostalim sportovima sa 12,9%, žene u svetskom sportu sa 9,2%, u fudbalu 8,3%, u odbojci 5%, u košarci sa 5%, zatim žene u rukometu 3,1%, žene u boksu 2,5 i žene u plivanju 0,6%

Činjenica da su štampani mediji najviše pažnje posvetili natpisima o ženama u džudo sportu, odnose se na uspehe kosovskih džudistki Majlinda Keljmendi, Nore Đakovice, Distrije i Leutrima Krasnići u međunarodnoj areni, posebno Majlinda Keljmendi koja je 2016. proglašena i olimpijski

šampioni”³² je uticalo da novine posvete veću pažnju ovom sportu, predstavljajući kosovske džudiste ne samo na prostoru rezervisanom isključivo za sport, već i na naslovnim stranama novina. Većina članaka iz ove oblasti se ovom sportu više pripisuje kao deskriptivna nego kao analitička ili psihološka motivacija za žene da se nađu u ovom sportu ili čak u drugim borilačkim veštinama koje su stereotipne kao ‘muški sportovi’. Iako je, s druge strane, sama činjenica omasovljenja ovog sporta, posebno nakon 2012. godine pa nadalje, svojevrsno podizanje društvene svesti i ohrabrenje, posebno kod mladih devojaka da se bave sportskim aktivnostima koje utiču na njihovo zdravlje jer imaju prostora da pokažu svoje veštine.

Takođe, bilo je tema vezanih za druge sportove i uspehe kosovskih sportista, uključujući bokserku Donjetu Sadiku, plivačicu Ritu Zećiri i tako dalje.

Grafikon 7: Dodeljen prostor za žene u kulturi.

Dodeljen prostor za žene u kulturi održan je i tokom 2016 - 2019. S tim u vezi, primećuje se da žene u umetnosti zauzimaju prostor sa temama članaka sa 32,8%, žene u muzici, 29,7%, žene u kulturi na svetskom nivou sa 14,5%, u filmu sa 12,1%, u književnosti sa 8% i doprinosom žena sa

2,8%, koji se više odnose na doprinos žena u različitim kulturnim sferama, izgradnju mostova između kultura i doprinos žena u predstavljanju i promociji na raznim lokalnim i međunarodnim događajima.

Žene u umetnosti i muzici kao što su: Rita Ora, Dua Lipa, Bebe Rexha, Era Istrefi, Ana Oksa, sopran Inva Mula i druge su samo neke od albanskih ikona koje su u ovom periodu zauzeli prostor u štampanim medijima. Njihovo pojavljivanje na velikim svetskim događajima, osvajanje međunarodnih nagrada u muzici kao što je slučaj Dua Lipa, organizovanje festivala u Prištini međunarodnog karaktera kao što je ‹SunnyHill›³³, učešće Rite Ore na godišnjici nezavisnosti Kosova, učešće Ere Istrefija na zvaničnom otvaranju početka svetskog prvenstva u Rusiji³⁴, pored imena međunarodne scene kao što su Wills mith i Nicky Jam, neki su od narativa članaka koji su fokusirali ove događaje.

Značajan prostor zauzeli su i članci koji se odnose na ženske teme u filmu kao što su: Arta Dobroshi, Yllka Gashi i drugi, koji se odnosi na učešće na velikim svetskim festivalima i osvajanje međunarodnih nagrada u ovoj oblasti, koji svedoče o ogromnom doprinosu kosovskih žene u oblasti umetnosti, kinematografije i njihovi rezultati su zauzeli prostor u značajnoj medijskoj prezentaciji. Njihov uspeh je na neki način nametnuo i medijski prostor koji vam je ponudio.

Žene u književnosti zauzele su značajan prostor i objavljivanjem knjiga različitih profila (poezija, proza, drama, romani itd.), kao i promovisanjem kritičkog diskursa o književnosti.

Primećuje se da je značajan deo tekstova u okviru ovih tema opisan više kao neka vrsta informacije nego razrađen kao model za druge devojke i žene ili podstrek da pokažu svoj talenat na domaćoj i međunarodnoj sceni. Fotografije su uglavnom fotografije koje se odnose na dotične aktere, ali koje su se retko ili uopšte nisu pojavljivale na naslovnim stranama, više su se predstavljale u prostoru kulture. Takođe, u nekim drugim člancima se nalazi pozitivan opis pojave žena u kulturi, umetnosti, muzici i filmu, koji pokazuje tačan prikaz događaja tako što se događaji prikazuju ne samo u deskriptivnom kontekstu, već i razrađujući intervjuima, hronikama.

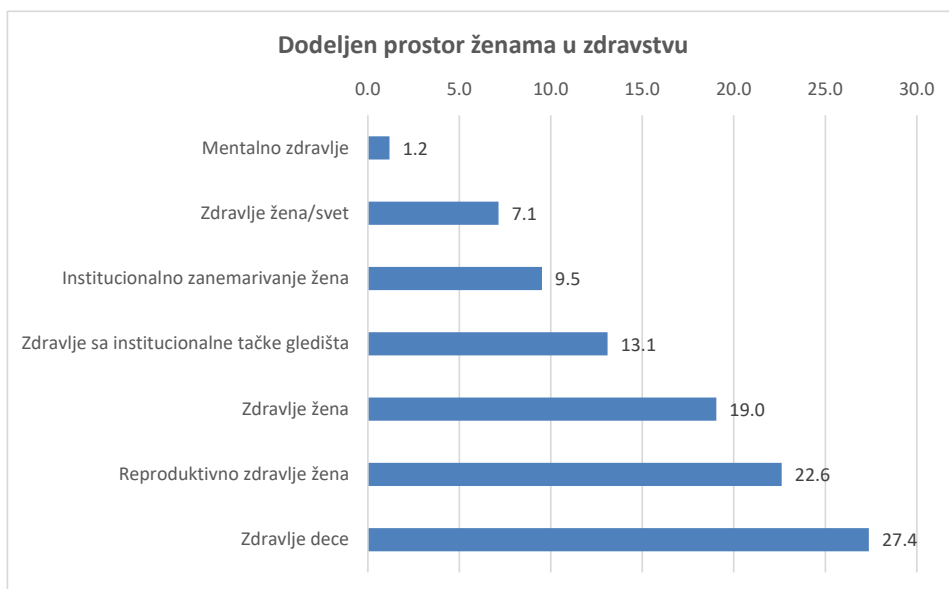
33 <https://sunnyhillfestival.com/>, pristupljeno 18.06.2021.

34 <https://www.kultplus.com/muzika/era-istrefi-ngjitet-ne-skenen-e-madhe-te-kampionatit-boter-or-ne-rusi-foto/>, pristupljeno 18.06.2021.

scenom, čime članci tačno odražavaju događaj i služe kao ohrabrenje drugim ženama.

Novine koje su posvetile najviše prostora ženama u temama kulture su: Koha Ditore sa 38,5%, BotaSot 23,2%, Zëri 15%, Kosova Sot 13,9% i Epoka e Re 9,4%.

Grafikon 8: *Prostor dodeljen za žene u zdravstvu*

Što se tiče zdravstvenih tema, vidimo da su dnevne novine dale više prostora zdravlju dece sa 27,4%, reproduktivnom zdravlju žena sa 22,6%, zdravlju žena sa 19%, zdravstvenim institucijama sa 13,1%, institucionalnom zanemarivanju žena sa 9,5%, zdravlju žena u svetu za 7,1% i mentalnom zdravlju sa 1,2%.

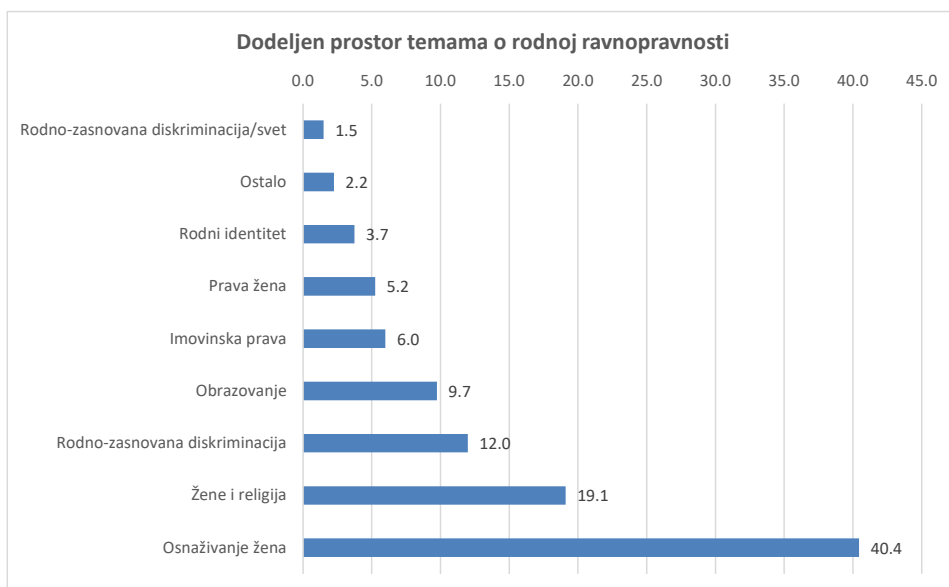
Zdravlje dece zauzima veći prostor u odnosu na druge teme iz ove oblasti, zbog veće potražnje i osjetljivosti u društvu. Presentacija je značajno više fokusirana na kampanje podizanja svesti o zdravlju dece, zdravlju žena i reproduktivnom zdravlju žena, kampanjama koje utiču na opšte zdravlje, kao i na ukupno fizičko, mentalno i socijalno blagostanje. Što se tiče zdravlja sa institucionalne tačke gledišta, članci su fokusirani na opisivanje slučajeva (institucionalne) nege i razvoja zdravstvenih problema. Što

se tiče institucionalne zaštite, teme su usmerene na svest o rizicima od raznih bolesti, uključujući rak dojke, zatim mobilne terenske ekipe za mamografiju, hronične bolesti i drugo. Ovo podrazumeva da je preduzet kvalitativni korak davanjem prostora u medijima za pitanja seksualnog i reproduktivnog zdravlja, pitanja koja su od ključnog značaja za zdrav život i dobrobit žena i devojčica.

Dok se, u smislu institucionalnog zanemarivanja žena, neki slučajevi odnose na nemar ili nepružanje adekvatne pomoći ženama. Mentalno zdravlje se ogleda sa fokusom na psihološke probleme kao što su: stres, depresija, anksioznost i drugi, koji utiču na svakodnevni život. Međutim, oblast koja se odnosi na zdravlje žena u svetu obuhvata lečenje opšteg zdravlja žena u različitim zemljama širom sveta.

Generalno, obrada ovih tema je važan uređivački deo dnevnih novina i primećuje se veća pokrivenost tekstova iz ove oblasti. U pogledu profesionalizma i etičkog upravljanja događajima, članci se uglavnom obrađuju na profesionalnom i etičkom nivou.

Grafikon 9: *Dodeljen prostor za teme rodne ravnopravnosti.*

U okviru prostora dodeljenog za teme rodne ravnopravnosti u štampanim

medijima, napominjemo da su u ovom periodu dominirale teme: osnaživanje žena za 40,4%, žene i religija 19,1%, rodna diskriminacija 12%, obrazovanje 9,7%, imovinska prava 6%, ženska prava 5,2%, rodni identitet 3,7%, ostali 2,2% i rodna diskriminacija u svetu 1,5%.

Oснаživanje žena kao važna kategorija tema koje se obrađuju u tekstovima dnevnih novina, našla je relativno veliki prostor i za činjenicu razvoja brojnih društvenih, ekonomskih, kulturnih i političkih aktivnosti. Žene i religija su takođe bile tema koja se dešavala u štampanim medijima, zbog lokalnih i međunarodnih dešavanja u oblasti različitih verskih pokreta. Što se tiče rodne diskriminacije, članci se bave temama iz oblasti rodne diskriminacije i preprekama sa kojima se žene suočavaju za ravnopravno učešće u društvenom životu. Otprilike iste teme obrađene su kroz članke u kontekstu rodne diskriminacije u svetu.

Obrazovanje kao suštinski element društvene emancipacije takođe je imalo značajan prostor u novinama. Žene u ovoj oblasti su predstavljene svojim aktivnostima, uključujući podučavanje, obrazovanje mladih, razne obuke, emancipaciju i učešće žena u naučnim i akademskim aktivnostima. Imovinska prava i prava žena dobili su prostor u člancima predstavljenim u ovom periodu, zbog afirmativnih mera institucija i drugih mehanizama za ženska prava i imovinu uopšte. Zbog problema i patrijahalnog mentaliteta postupanja sa imovinom, na Kosovu i dalje ostaje problem ravnopravno nasleđivanje imovine. Ovo je uključivalo izmene zakona o rodnoj ravnopravnosti, imovini, nasleđivanju itd., kao i podsticanje registracije imovine na ime oba supružnika. Rodni identitet je takođe je imamo prostora u novinskim člancima, gde su uključena pitanja u vezi sa rodnim opisom žena, LGBTI zajednice, njihovim pravima itd.

Činjenica da su štampani mediji posvetili prostor temama koje se tiču osnaživanja žena ima veze sa periodom izbora na Kosovu koji su bili 2019. godine, odnosno prostorom koji su političke stranke dale ženama, zatim pojavom pevačica i sportistkinja sa Kosova u međunarodnoj areni i njihovi rezultati, institucionalno zagovaranje i organizacije civilnog društva koje se odnose na prava žena i njihovu promociju, razvoj zakonskog okvira i drugi su neki od faktora koji su uticali na najveće oblasti koje su zaokupile teme o osnaživanju žena. .

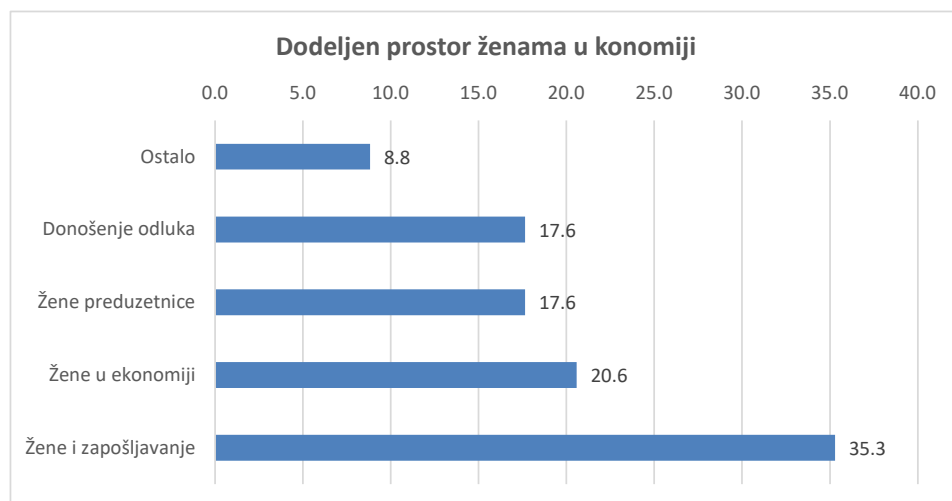
Preduzimanje afirmativnih koraka i unapređenje zakonskih okvira i razvojnih politika kroz *uvođenje načela rodne ravnopravnosti* od strane državnih institucija, zagovaranje i inicijative podrške nevladinih organizacija doprineli su povećanju profila žena u svim političkim, društvenim, ekonomskim i kulturnim oblastima. Ovaj rastući profil

nametnut je sadržaju medijskih informacija kao i prezentaciji rodnih profila i rodnih pitanja, kao numerički prikaz na stranicama novina.

Takođe, pojava i uspeh žena u oblasti sporta, muzike, umetnosti, kulture, filma itd, indirektno je uticao na to da mediji daju više prostora ženama nego u prošlosti, uključujući i prostor za žene koje su imale manje aktivnosti u javnoj sferi. Obično ova činjenica ima više veze sa kvantitativnim nego kvalitativnim predstavljanjem, to iz razloga jer nedostaje analiza priča uspeha.

Što se tiče tema koje se odnose na prostor posvećen ženi i religiji, primećeno je da su ove teme dominirale u ovom periodu, usled međunarodnih dešavanja. Razvoj sukoba na Bliskom istoku, koji je direktno vezan za učešće građana Kosova u ovim sukobima, a zatim i direktno učešće žena u ovim sukobima, iako je vredno napomenuti da „nijedna žena sa Kosova nije emigrirala u Sirija i Irak sama, već u pratnji suprugu i porodica”³⁵, ali i domaći i međunarodni angažman na sprečavanju učešća građana u ovim sukobima, učinio je da ove teme nađu veliki prostor u štampanim medijima. To znači da su žene sa Kosova, pod pritiskom svojih muževa, krenule u sukobe u Iraku i Siriji, a ne svojim izborom. Takođe, možda je ovo alarm za kosovsko društvo i medije koliko je važno podići svest žena, devojaka i institucija da osmisle preventivne politike kako žene ne bi postale plen muškaraca koji žele da ih uvuku u strane ratove (verski) i koji direktno štete ženama i deci.

Grafikon 10: Dodeljen prostor za žene u privredi.

35 Kosovski centar za bezbednosne studije: “Žene u nasilnom ekstremizmu - lekcije naučene sa Kosova”, KCSS, Priština, str. 21, [http://www.qkss.org/repository/docs/women-in-ve-alb\(2\)_384205.pdf](http://www.qkss.org/repository/docs/women-in-ve-alb(2)_384205.pdf)

U prostoru dodeljenom za žene u ekonomiji od strane dnevnih listova, primećujemo da su teme koje su zauzele najveći prostor žene i zapošljavanje 35,3%, žene u ekonomiji 20,6%, žene preduzetnice 17,6%, donošenje odluka 17,6% i ostale teme 8,8%.

Tokom ovog perioda 2016 - 2019, prostor posvećen ženama i zapošljavanju u štampanim medijima bio je među temama koje su zauzele značajan prostor u štampanim medijima. Ovo ima veze sa činjenicom da se žene podržavaju u otvaranju radnih mesta kroz start-up, kao i sa drugim dešavanjima u ovoj oblasti. Takođe, žene u ekonomiji, preduzetništvu i odlučivanju su teme koje su zauzele značajan prostor i koje se odnose i na razvoj institucionalnih politika i programa, programa međunarodnih organizacija i organizacija civilnog društva.

Članci su pokrivali različite aktivnosti žena u oblasti ekonomije i preduzetništva, uz podršku domaćih i međunarodnih mehanizama za ekonomski razvoj, osnaživanje žena, preduzetništvo, zapošljavanje i društveni razvoj uopšte. Ova činjenica pokazuje ulogu i uspeh žena u ekonomskom i društvenom razvoju u zemlji, maksimizirajući mogućnosti koje nude različiti institucionalni mehanizmi, koji su senzibilizirali javnost o važnosti stvaranja novih mogućnosti za zapošljavanje žena s obzirom na činjenicu da žene su Kosova nedovoljno zastupljene na tržištu rada i nepostojanje njihove integracije u zapošljavanje znači stagnaciju ekonomskog razvoja zemlje.

4. Kritička analiza diskursa i multi-modalna semiotička analiza

4.1. Kvantitativna analiza prikupljenog materijala

U okviru kvalitativne analize prikupljenog materijala, istraživanje će se zasnivati na dve glavne metode:

- a) Multi-modalna semiotička analiza;
- b) Kritička analiza diskursa.

Dve metodologije su u stvari međusobno povezane i često se koriste u svrhu analize teksta, sadržaja, žanra, pozadine fonta, analize i dimenzija slike i još mnogo toga. Medijski diskurs „odnosi se na interakcije koje se odvijaju preko platforme za emitovanje, bilo govorne ili pisane, u kojima je diskurs orijentisan ka čitaocu, slušaocu ili gledaocu koji nije prisutan. Iako je diskurs orijentisan na ove recipijente, oni vrlo često ne mogu odmah da odgovore proizvođaču (proizvođačima) diskursa. Sam pisani ili govorni diskurs je orijentisan na čitalačku publiku, odnosno slušanje/gledanje. Drugim rečima, medijski diskurs je oblik javne interakcije, proizveden i registrovan.”³⁶.

Multi-modalna semiotička analiza odnosi se na proces tumačenja i razumevanja kvalitativnih podataka u različitim projektima koji prepliću verbalne i ne verbalne forme informacija. Reč je o širokoj metodologiji koja uključuje: analizu ne verbalne komunikacije, slike, videa, zvuka i 3-D materijala, koji su već transformisani u novu inovaciju u tehnološkoj sferi. Prema Van Leeuwen-u (2005) multi-modalnost „označava kombinaciju različitih semiotičkih modusa – na primer, jezika i muzike – u komunikativni artefakt ili događaj. Konkretnije definicije su da multi-modalni diskurs (u slučaju ovog istraživanja tekst pisan kao medijski proizvod, za razliku od muzike uključuje jezik i fotografiju) uključuje interakciju više semiotičkih izvora kao što su: jezik, gestovi, odeća, arhitektura, osvetljenje u blizini, pokret, pogled, ugao kamere itd.”³⁷.

36 O’Keeffe, Anne: Analiza medija i diskursa, vidi: <https://dspace.mic.ul.ie/bitstream/handle/10395/1681/O%20?sequence=2>, pristupačna na 20.06.2021.

37 Jang Jang: „Društveno-semiotički pristup multi-modalnom diskursu značke Si ‘i Univerziteta Đaotong”, Teorija i praksa u jezičkim studijama, knj. 6, br. 8, str. 1596-1601, avgust 2016, str. 1-2.

To implicira da se u multimodalnoj semiotičkoj analizi „analiza i interpretacija upotrebe jezika kontekstualizuje zajedno sa drugim semiotičkim izvorima, koji se istovremeno koriste za konstruisanje značenja. Na primer, pored jezičkih izbora i njihovih tipografskih instanci na stranici za štampanje, multimodalna analiza uzima u obzir funkcije i značenje vizuelnih slika, zajedno sa značenjem koje proizilazi iz integrisane upotrebe dva semiotička izvora.³⁸

Dok je kritička analiza diskursa „metodološki pristup analizi jezika u cilju ispitivanja društvenih problema, sa fokusom na probleme na vlasti, posebno na pitanja o zloupotrebi moći uključujući diskriminaciju i ne postojanje ovlašćenja. Analiza razmatra jezik u tekstovima, ali i tekstove u odnosu na širi društveni kontekst u kojem se proizvode i primaju. Van Dijk i drugi (1991) tvrde da novine utiču na javno mnjenje, dok Gerbner et al. (1986) tvrde da se efekat medija na publiku (razvija) tokom vremena zbog ponavljanja slika i koncepata.³⁹ Konkretnije, analiza diskursa se fokusira na strukturu teksta, strategiju, kvalitet, druge karakteristike, razgovore ili komunikacione događaje koji imaju važnu ulogu u načinu na koji se članak ili tekst realizuje. Dakle, dok se analiza diskursa fokusira na društveni kontekst u kojem se članak (tekst) realizuje, multi-modalna semiotička analiza se više fokusira na to kako članak služi čitaocu.

Kritička analiza diskursa poznata kao ‘CDA’ je „vrsta analitičkog istraživanja diskursa koja prvenstveno proučava i analizira kako se dominacija, zloupotreba i nejednakost društvene moći usvajaju, reprodukuju i opiru tekstu i diskursu u društvenom i političkom kontekstu. „Kroz takva nezavisna istraživanja, analitičari kritičkog diskursa imaju jasniju sliku razumevanja, razotkrivanja i otpora društvenih nejednakosti u društvu.⁴⁰ Sveukupne vrednosti kritičke analize diskursa „imaju korelaciju između kognitivnih i društveno-kritičkih pristupa, koji se fokusiraju na:

- Diskurs koji konstituiše društvo i kulturu u dijalektičkom odnosu;
- Kritička analiza diskursa bavi se društvenim problemima;

38 Çoşkun, GülEsrâ: „Upotreba multi-modalne kritičke analize diskusija u medijskim studijama“, The Online Journal of Communication and Media – jul 2015, tom 1, broj 3, str. 41.

39 Baker, Paul and McGlashan, Mark: Critical Discourse Analysis, Baker, P. & McGlashan, M. (2020) ‘Critical Discourse Analysis’. U: Adolphs, S. & Knight, D. (Urednici) The Routledge Handbook of English Language and the Digital Humanities. London: Routledge, str. 2-3.

40 Ali, Azkiya, Fariza: “Neke fundamentalne teorije kritičkog diskursa”, Katedra za engleski jezik, Učiteljski fakultet Univerziteta u LancangKuningu, str.2.

- Postoji veza između teksta i društva koja je posredovana kroz diskurs;
- „Diskurs je oblik društvenog delovanja.“⁴¹.

U tom cilju, u ovom delu se koriste dve metode za analizu prikupljenih članaka, koji su objasnili opšte aspekte predstavljanja žena u različitim društvenim oblastima. Stoga je interakcija između pisanog teksta, slika i drugih grafičkih i vizuelnih elemenata unutar reflektovanih članaka važna za razvoj ovakve kritičke analize. Sagledavajući ulogu i značaj medija u kosovskom društvu, istraživanje je fokusirano na kritičku analizu članaka objavljenih u dnevnim novinama tokom 2016-2029.

Da bi se bolje razumeo i objasnio kontekst predstavljanja žena u štampanim medijima na Kosovu, ovo istraživanje će takođe uzeti u obzir metod „multi-modalnosti“ koji su razvili istraživači Kress i van Leeuwen. Prema ovoj metodi, pored osnovnih kategorija lingvistike kao što su reči, rečenice ili pasusa, potrebni su opštiji termini koji omogućavaju dublju analizu materijala koji često sadrže elemente koji nisu ove osnovne kategorije. Moduli u ovom slučaju su tekst, fotografije, ilustracije, boje, veličina fonta i svi drugi elementi koji se mogu sresti u članku, a koji direktno ili indirektno doprinose prezentaciji materijala.⁴²

Istorijski gledano, mediji su bili poznati po tome što su prilazili i upotrebljavali određeni jezik prilikom predstavljanja različitih tema u člancima. U tu svrhu se često prilikom razrade konteksta sa ili bez svrhe koristi jezik koji često uzima negativne konotacije, stereotipe, bombastične naslove ili različite naslove i različite članke i slične pristupe kako bi članak postao senzacija, da bi se pridala veća pažnja velikom društvenom ili čak preusmeriti pažnju sa svakodnevnih problema na druge probleme. Stoga, da bismo detaljnije analizirali prikupljene članke, analiza se zasniva na nekoliko pitanja:

1. Sa koje tačke gledišta ili pristupa se izražavaju ova imena, pripisivanje i argumenti?
2. Koji im se kvaliteti i karakteristike pripisuju?

⁴¹ Anitasari, Deti: „Analiza kritičkog diskursa: masovni mediji“, Odsek za obrazovanje engleskog jezika, Učiteljski fakultet, Univerzitet LancangKuning, str. 5.

⁴² Kancelarija premijera / Agencija za rodnu ravnopravnost: „Predstavljanje žena u štampanim medijima 2014-2015“, ARR, Priština, str. 27.

3. Kako se osobe nazivaju i referišu lingvistički?
4. Kojim argumentima određene osobe ili društvene grupe pokušavaju da opravdaju i legitimišu diskriminaciju i eksploataciju drugih?⁴³.

Analiza je imala za cilj da analizira detalje članaka, informacije, pristupe, naslove, slike i fotografije i njihove dimenzije, prostor gde je članak postavljen, kako je tretiran, kako je bio fokusiran i kakav je sadržaj imao. U tom kontekstu, članci se analiziraju u tri dela: a) naslov članka, b) uvodni deo, i c) telo (stablo) članaka. Međutim, prilikom analize članaka biće uzeti u obzir i drugi jezički elementi, kao što su: tematska struktura teksta, fokus informacija, upotreba metafora, glagola, imenica, prideva, kvalitet zvuka, leksikalizacija i drugi.

Stoga, istraživanje ima za cilj da analizira način, formu i pristup kako su se žene predstavile u štampanim medijima na Kosovu, na osnovu prikupljenih novina, praćenih članaka i konačnog materijala koji je dostavila Agencija za rodnu ravnopravnost – ARR. Tokom ove faze, prikupljeni su i praćeni članci iz 5 dnevnih novina na Kosovu, koji su objavljeni u periodu 2016-2019.⁴⁴

4.2. Uzorak kvalitativne analize

Obično prilikom predavljanja žena u štampanim medijima veliku ulogu i značaj ima kvantitativna analiza, koju prati kvalitativna analiza članaka, koji su prethodno odabrani i kodifikovani. Dok kvantitativna analiza ima za cilj da više odražava kvantitet (broj) članaka koji se u ovom slučaju odnose na žene, oblasti i prostore u kojima su predstavljeni, kvalitativna analiza se više fokusira na analizu materijala, način predavljanja žena, situacionu i vremensku analizu, kontekst, pozadinu vizuelizacije, oblik članaka sa rodne tačke gledišta, kao i segmente koji na ovaj ili onaj način daju kvalitativno značenje analizi. Stoga se kvantitativna analiza više fokusira na numerički pristup člancima, a kvalitativna analiza naglašava kontekst i zastupljenost žena u medijima. U ovom pravcu, u cilju donošenja što bogatijih rezultata, odabrani i analizirani artikli su odabrani na osnovu sledećih kriterijuma:

43 Anitasari, Deti: „Analiza kritičke diskurse: masovni mediji“, Odsek za obrazovanje engleskog jezika, Učiteljski fakultet, Univerzitet LancangKuning, str. 4.

44 Dnevne novine u 2016 - 2019: Kosova Sot, Koha Ditore, BotaSot, Zëri i Epoka e Re.

Vredi napomenuti da je analiza sledećih članaka sveobuhvatna, što znači da su razmotreni i analizirani svi relevantni elementi koji članak čine objektivnim i profesionalnim, odnosno jednostranim i pristrasnim. Ovakvu analizu je tokom 2014 - 2015. godine predstavila Agencija za ravnopravnost polova. U fokusu kvalitativne analize tekstova nije bila samo forma i način prikazivanja žena u štampanim medijima, već i pozitivni, negativni aspekti, pristup autora/ novinara obrađenim člancima/ pričama, profesionalnosti i pridržavanje novinarski etički kodeks.

Dakle, treba reći da je odabir članaka koji će biti deo kvalitativne analize pažljivo odabran, kako bi se obuhvatile opšte oblasti u kojima su žene zastupljene, uključujući: žene u politici, sportu, žene u muzici, hronike nasilja u porodici, žene u zdravlju, rodnoj ravnopravnosti i drugim oblastima. Članci su odabrani prema oblastima (temama), godinama i analizirano je ukupno 14 članaka koje smo u nastavku prikazali kako slede:

Analizirani članci

U okviru kritičke analize društvenog diskursa i analize multi-modalnosti, analizirani su sledeći članci:

- „Zahvaljujući operaciji želuca, postala je druga osoba“ članak u Kosova Sot-u.
- „Stranka Mimoze & CO., MASH Oligarha“.
- „Uroševac vodi u primeni rodne ravnopravnosti za nekretnine.
- „17 godina kasnije, niko nije osuđen za ratno silovanje“.
- MŽK: Žene nedovoljno zastupljene u MONT-u.
- “Velika Majlinda!”
- „20 slučajeva nasilja nad ženama za 5 meseci“.
- „Predsednice „Koverte“.
- „Žene diskriminisane u budžetiranju u odnosu na muškarce.
- „The Time“: Dua Lipa stavlja Prištinu na mapu pop muzike“.
- „Više od 80 odsto žena na Kosovu radi bez ugovora o radu“.
- „Arta Dobroši, najbolja glumica francuskog festivala“.
- „Pacijentkinje u Ginekološkoj Klinici su prinuđene da same kupuju ampulu Oxytocin“.

Zahvaljujući operaciji želuca, postala je druga osoba

KOSOVA SOT
13
1 Nëntor, 3 Prill, 2017

KISHTE PROBLEM ME MBIPESHË, HEQ 60 KILE

Falë operacionit të lukthit, tani është bërë tjetër njeri

I thanë se nuk mund të bëhej nënë, prandaj vendosi të hiqte kilet e tepërta

Nga 136 kile, sa kishte pasur për një periudhë të gjatë të jetës së saj, pas zvogëlimit të lukthit me operacion, Daniela Beris tani ka vetëm 75 kile dhe ndjehet për mrekulli

E dhe pse Daniela Beris, nga Melbourne i Australisë, e thotë se vuanit nga kilet e tepërta, ajo nuk kishte ndërmarrë asgjë në këtë drejtim, derisa ia refuzuan mundësinë e shtatzënisë me IVF (fekundim artificial), për shkak të mbipeshës. Për ta larguar problemin me mbipeshë, 35 vjeçja vendosi që ta zvogëlonit madhësinë e lukthit me anë të operacionit. Ajo tregoi se, sapo mjekët e kishin refuzuar për IVF, menjëherë kishte rënë në depresion. Por, si momenti ia kishte ndryshuar jetën. Tani, kur kanë kaluar gati dy vjet, gorrja Beris ka rënë nga 136 në veshën 75 kile, kryesisht falë operacionit të lukthit.

Tani, derisa pret ta bëjë IVF-në, për t'u bërë nënë, të gjithëve që kanë problem me mbipeshë, ua preferon operacionin e lukthit

Ajo ha 6 - 8 shujta të vogla në ditë

'Dorëz më të bukura, gjë që kurrë nuk kam mundur të them deri më tani', deklaroi ajo. 'Tani mund të shikoj në dyqane dhe të blej rroba për vetën time. Të gjitha rrobat që më pëlqejnë, tani më bien tamam'.

Daniela ha 6 - 8 shujta të vogla në ditë.

Kafjallit: Jugut me muzikë
Zamra: Djathë, bajame, trash apo pjecine.

Dreka: Sallatë.

Zamra e pasdites: Një copë peme.

Kur të kthehet nga puna në shtëpi: Çapra, apo të ngjashme.

Dreka: Peshk apo gjemlek.

Ajo thotë se peshën prej 75 kilesh e arriti brenda një viti

Beris thotë se, që nga fëmijëria, kishte ngrënë sa herë kishte dashur. Kur kishte qenë e gjumë, kishte ngrënë, kur kishte qenë e mërzitur, kishte ngrënë. Ajo vazhdimisht kishte ushtruar, por më kot.

Fra, sikur të mos ishte pamundësisë që të bëhej nënë, asaj kurrë nuk do t'i kishin penguar kilet e tepërta.

Ajo thotë se peshën prej 75 kilesh e arriti brenda një viti. Tani ajo ha çka t'ia dojt qejf, por në shtëpi ka kaluar. Ajo ha edhe çokollata, petulla, çipsa, edhe në çdo ditë të lumë. Tani, derisa pret ta bëjë IVF-në, për ru bërë nënë, të gjithëve që kanë problem me mbipeshë, ua preferon operacionin e lukthit.

Članak objavljen 3. aprila 2017. godine u listu *Kosova Sot* (prevedeni članak) predstavljen u okviru prostora „Zdravlje” predstavlja neprofesionalan naslov na temu zdravlja koji se ne može prevesti u smislu zdravstvene dobrobiti, gde prekomerna težina najpre ugrožava zdravlje pojedinca. Naslov na prvi pogled ne odražava zdravlje žene, već se usredsređuje na transformaciju čoveka putem fizičke transformacije, predstavljajući fizički izgled kao nešto neprirodno i neprihvatljivo. Ovaj članak takođe odražava lošu poruku, pokazujući da je najbolji model fizičke transformacije, uprkos zdravstvenim efektima koje može imati. Članak značajno pojačava stereotipni mentalitet o izgledu žena, kako bi ona bila prihvatljiva, mora da zadovolji vizuelne kriterijume putem telesnih ‘dimenzija’. Prikazana fotografija je dimenzija 9,3x8 cm i u fokusu su dva profila iste žene, na kojoj se na prvom profilu vidi žena koja ima višak kilograma, a sledeći podnaslov naglašava da nije mogla da postane majka, zato što ima višak kilograma i drugi profil odražava drastičnu promenu, kada je već izgubila 61 kg.

Kao što se može videti, članak je možda preuzet iz nekog regionalnog ili međunarodnog medija i prilagođen kontekstu publike, privlačeći pažnju prilično bombastičnim i neprofesionalnim naslovom. Dakle, članak ne odražava nikakvu posebnu društvenu, kulturnu ili zdravstvenu vrednost, već predstavlja opis i posredno promovise neprirodnu transformaciju fizičkog izgleda žene. Takođe, hrani stereotipne norme za ‘prihvatljiv’ izgled, zanemarujući značaj koji bi mogao postići govoreći o zdravstvenim problemima koje pojedinac sa prekomernom težinom može imati.

Mimozina stranka & CO, HVATALJKA Oligarha

Članak objavljen 22. jula 2016. godine, u listu *Kosova Sot* predstavlja neozbiljan i neprofesionalan naslov prema ženi, koja je bila i predsednica opštine Đakovica, opisujući je kao „oruđe oligarha”, odražavajući je kao saučesnicu klanskih grupa. Članak takođe ima veoma ponižavajući podnaslov za ženu, predstavlajući je kao „eksploatatora” drugih/grupe, a ne i kao uspešnu ženu koja doprinosi subjektu koji predstavlja i u donošenju odluka u politici. Dalje, na naslovnoj strani, članak citira pokojnog bivšeg univerzitetskog profesora Smaka u vezi sa skandalima bivše predsednice opštine Đakovica, pripisujući joj niz zakonskih prekršaja. U širem pravnom i društvenom kontekstu, takvu presudu može izreći samo sud, a ne pojedinac ili medij, što nagoveštava da mediji često koriste svoju moć za propagandu, ne oslanjajući se na konkretne činjenice o mogućim krivičnim delima.

U članku je predstavljena žena političarka, koja je ujedno i jedina žena predsednica neke opštine i (članak) je kao takav predstavlja čitaocu kao negativna slika, bez davanja činjeničnih podataka iz pravosudnih institucija, koji su potvrdili njenu krivicu ili nevinost.

Fotografija prikazana na prednjoj strani novina je dimenzija 9,5x6,5 cm i vidi se da je prilično veliki deo prostora pripada naslovu, koji najviše pada u oči. Pozadina fotografije, koja odražava njen nekadašnji položaj u

Vladi, dodatno je pojačala negativan smisao njenog položaja, povezujući njen sadašnji položaj sa političkom prošlošću. Ovo takođe daje negativne karakteristike ženi, bez provere istinitosti optužbi, jačajući stereotip žene da „koriste vlast“ da ispune političke apetite klanskih grupa.

Uroševac prednjači u sprovođenju rodne ravnopravnosti za nepokretnu imovinu

Ferizaj prinë zbatimin e barazisë gjinore për pronën e paluajtshme

Agim Adem

Ferizaj, 5 shtetorë – Jeta e regjistruar prej 2 vitesh 912 niste të prindës së përbashkët në Komunën e Ferizajt. Kjo komune në fund të 2016-së pati marrë vendimin të lavshëm nga talësor komunalë të gjatë qytetarë e këtu komuna, të cilët prindës e paluajtshme mund të bëjnë në emër të dy bashkëshortëve.

Për marrjen e kësaj vendimi Komuna është bërëuarë Dibrëzim administrativ (DRD). Në 03/2016, për masat e veçanta për regjistrimin e prindës së paluajtshme të përbashkët në emër të dy bashkëshortëve. Andaj këtu është Komuna e Ferizajt në këtë plan, po për më të mirë me të kësaj në nivel të vendit.

Përveç disa zyrtarëve komunalë në Ferizaj të cilët prindës e paluajtshme zakonisht e kanë bërë në emër të dy bashkëshortëve, një veprim të tillë e ka bërë edhe vjetër kryetari i kësaj komune Agim Alia.

A ka bërë shprehjen në emër të dy bashkëshortëve dhe thjerrë atë të kësaj:

Sabir Mustafi, drejtor i Pronës, Fashtrës e Gjakovës i Ferizajt ka thënë se Komuna është ajo që ka miratuar me radhë të komuneve dhe këtu Komuna në të cilën më së shumti qëvitet janë shprehur të interesuar për regjistrimin e prindës së paluajtshme në emër të përbashkët.

“Në këtë komune që nga mërgimi e udhëtimi e deri edhe janë marrë parasysh gjatë 912 niste të regjistruar në prindës në emër të bashkëshortëve dhe shprehur e bënë” ka thënë Mustafi. Sipas tij, në vitin 2016, Agjencia Kallitrale i kishte propozuar Qeverisë së Kosovës që regjistrimi i prindës në emër të dy bashkëshortëve të kryhet pa paguere, ndërkohë që edhe Komuna e Ferizajt e ka qe vendim të tillë në fuqi. “E gjithë qytetaret këtë proces mund ta bëjnë pa ndonjë paguere, sepse vdiqë nuk është e lehtë sipas legjislacionit nga ndaj regjime qytetarët që sa më shumë të bëjnë prindës e tyre në emër të dy bashkëshortëve, sepse veporët e tilla DRD bëjnë për një burim gjinore. Kështu nuk është më mirë nga dy bashkëshortëve, dema janë në marrëz, atëherë thënë se duhet në emër të dyve sepse këtu i shpreh burim gjinore”, ka thënë ai.

Hasan Abedini, minor nga Ferizaj, ka thënë se gjatë kohës ka thënë një burim gjinore në emër të bashkëshortëve sepse të paktën në këtë regjim një burim gjinore dhe grave dhe burim gjinore. “Eshë mirë që edhe të mirë të veporët sikur në mënyrë që të bëjnë të drejtë e grave”, ka thënë Abedini.

Ndërkohë thjerrë niste të regjistruar të prindës në emër të dy bashkëshortëve gjatë 2 vitesh të fundit janë shprehur edhe në Komunën e Shitimes. Ndërkohë i pari që pasurizë e vetë prej më shumë se një milion euro të mirë e ka bërë në emër të dy bashkëshortëve, është Reshat Gashi, koordinator për të drejtë e njeriut dhe njëzetësh zymt për burim gjinore në Komunën e Shitimes. “Në

Përveç disa zyrtarëve komunalë në Ferizaj, të cilët prindës e paluajtshme të bëjnë e kanë bërë në emër të dy bashkëshortëve, një veprim të tillë e ka bërë edhe vjetër kryetari i Komunës, Agim Alia

komunitetë të afërmit të të drejtëve të grave dhe burime, burim gjinore dhe Agjencia Kallitrale e Kosovës janë zhvilluar projektin pilot edhe në Komunën e Shitimes në të cilët nistë në vlerë të kësaj projektit kam regjistruar prindës tujë të

marrëzuar në emër të përbashkët të bashkëshortëve të tyre. Sipas legjislacionit të tillë e ota regjim një burim gjinore dhe grave”, ka thënë Gashi.

i KOMSHË DITORE

NOTESI telefonik

Policia 92 (telefon fikse) - 112 (telefon celular), Stacioni nr. 1 - 364 904 5039; Stacioni nr. 2 - 394 604 6748; Stacioni nr. 3 - 504 604 6790; Stacioni nr. 4 - 504 604 2997; Zjarrfikësi 83 (kuqdeshtori) - pobjll 833, 545 005; Emergjencë 94; Distribucioni KEES - Qendra e thirrjeve 038/501 701 1000; 038/791 000; Ujeshpëllës Prishtinë - 803 211, 803 010; Higjienoteknikë - 554 143; "Termokosi" - 845 210; PTK (informata) - 0900/0000 PTK (shërbimi për telefon fikse) - 0800 10000; PTK (shërbimi për telefoni mobilë) - 548 367; QRK (centra) - 500 600; Kuvendi Komunal (centra) - 230 900; Inspeksioni komunal 234 932; Shërbimi për përkujdesjen e konsumatorëve 535 353; Drejtoria për Mbrojtje Civile dhe Emergjencë - 345 606; 245 777.

Članak objavljen 5. novembra 2018. u listu *Koha Ditore*, jedan je od članaka koji odražavaju pozitivan primer u kosovskom društvu. Članak govori o primeni zakonodavstva o rodnoj ravnopravnosti, sa posebnim naglaskom na upis nepokretnosti imovine za oba pola, kao važan društveni segment. To takođe odražava preduzimanje afirmativne radnje za upis imovine na ime oba supružnika. Iako je članak uglavnom pozitivnog sadržaja i daje poruku i ohrabruje oba pola na takvu radnju, u analitičkom smislu ne ispunjava u potpunosti afirmativni model, zato što članak ne odražava nikakvo mišljenje žena unutar institucije lokalne samouprave ili mišljenja građana, što je uticalo da se članak kvalitetnije, stručnije predstavi, a ne samo kao statistički podatak. Predstavljena fotografija je fotografija malih dimenzija, lošeg kvaliteta. Ova fotografija je dimenzija 10,5x6 cm, a prostor ovog članka koji je trebalo da bude na naslovnoj strani nalazi se negde na sredini novina.

Ukoliko pažljivo analiziramo članak, može se smatrati pozitivnim primerom uvođenja rodne ravnopravnosti i istovremeno služi kao model opštinama i građanima da slede dobar primer predstavljen u ovom članku da upišu imovinu na ime oba supružnika, kao ljudsko pravo. Novinar članka je objektivan, nepristrasan. Međutim, članak ne sadrži druge statističke podatke u poređenju sa drugim opštinama, koji bi čitaocu pružili tačne podatke o upisu nepokretne imovne, koji bi tačno odražavali model koji je kreiran. Ovaj model bi se odrazio kao poruka ohrabrenja da se preduzmu afirmativni koraci u tom cilju.

Sedamnaest godina kasnije, niko nije osuđen za silovanje tokom rata

Ovaj članak je objavljen 31. marta 2016. u novinama *Koha Ditore*, koji odražava jednu od najtežih rana iz rata. U članku se razrađuje nedostatak kazni za silovanje tokom rata i sećanje na nečovečno postupanje prema ženama silovanim tokom rata. Autorka članka citira bivšu predsednicu Jahjagu, koja kaže da je „Kosovo u poslednje dve godine pokazalo posvećenost borbi protiv stigmatizacije ovih žrtava, pozivajući preživjele seksualnog nasilja da se ne stide“.

Članak je takođe pozvao na podizanje svesti institucija zemlje i međunarodnih mehanizama za krivično gonjenje i privođenje pravdi svih

aktera koji su bili deo ovih zločina. Članak se bavi ulogom Nacionalnog saveta za žrtve seksualnog nasilja tokom rata na Kosovu, kada su po prvi put institucije zemlje i kosovsko društvo jednim glasom izrazile svoju rešenost da razbiju tabu koji je zaokupljao kosovsko društvo od rata. Naslov pokazuje veliku zabrinutost kosovskih institucija i društva, da 17 godina nakon rata još uvek nema osuđenih za silovanje tokom rata. Članak se usredsređuje na predsednicu Jahjagu i njenu posvećenost brizi za preživjele. Nadalje, ovaj članak opisuje doprinos ljudi iz umetnosti, muzike i kulture u podizanju svesti šire javnosti za socijalnu i institucionalnu zaštitu seksualnih žrtava rata, kao i da oni ne budu stigmatizovani u društvu.

MGŽK: Žene nedovoljno zastupljene u MONT-u

Članak objavljen 3. juna 2016. godine u listu *Epoka e Re*, opisuje objavljivanje izveštaja „Budžetiranje ka boljem obrazovanju“, članka u kojem se ocenjuje da je uključivanje žena u Ministarstvo obrazovanja nedovoljno zastupljeno. U ovom članku, novinarka predstavlja događaj koji se desio u ovom slučaju i diskusiju sa učesnicima u vezi sa nalazima MGŽK-a u vezi sa učešćem žena predstavnika u akademskim institucijama i MONT-u.

Prema opisu članka, izveštaj je imao dva glavna cilja: a) prvi cilj ovog istraživanja je bio da se postigne prva detaljna rodna analiza MONT-a i javnih univerziteta i b) cilj ovog istraživanja je bio pružanje podrške MONT-u u smanjenju rodni nejednakosti.

Članak prikazuje fotografiju aktera koji su učestvovali prilikom predstavljanja ovog izveštaja, fotografija je postavljena u sredini članka. Fotografija je takođe prekrivena tekstom oko sebe i koja sadrži logo MGŽK-a, ali je vidljivost fotografije bezbojna i nije baš jasna i njene dimenzije su 10x6 cm. Međutim, ona odražava temu diskusije i aktere, gde čitalac može da uoči elemente diskusije u ovom događaju. Članak se može smatrati pozitivnom prezentacijom, zato što predstavlja događaj mobilisućeg karaktera za institucije i društvo u celini, zasnovan na činjeničnim podacima iz nalaza istraživanja civilnog društva. Članak je poziv civilnog društva institucijama u zemlji da se pozabave problemima rodne zastupljenosti i da učine više na uključivanju žena u institucije koje donose odluke u zemlji.

Velika Majlinda!

Shqiptarët e
suksesshëm
nëpër
Olimpiada

Medalja e vetme olimpike e Kosovës

E madhja Majlindë!

Driton Kuka, trajneri i cili ka hyrë në histori të sportit shqiptar

Majlinda Kelmendi u prit si heroinë e vërtetë pas rikthimit nga Rio, ku fitoi medaljen e artë. Ajo i solli Kosovës medaljen e parë olimpike, por më herët kishte edhe të tjerë shqiptarë që kanë fituar medalje olimpike, por duke përfaqësuar ish-Jugosllavinë apo Gjermaninë. Majlinda do të mbetet në histori të sportit kosovar dhe shqiptar

Majlinda Kelmendi do të mbahet mend si sportistja e parë që i solli Kosovës medalje olimpike. Kjo ishte pjesëmarrja e parë e Kosovës në Lojërat Olimpike dhe Majlinda arriti të stoliset me medalje të artë. Ajo shkroi historinë e sportit kosovar dhe shqiptar në përgjithësi, pasi as

Shqipëria nuk ka medalje në Olimpiada. Me suksesin e saj u krenuan të gjithë shqiptarët. Kelmendi katër vite më parë kishte përfaqësuar Shqipërinë, por ishte eliminuar në xhiron e dytë. Ajo deklaroi se medalja është e të shqiptarëve dhe është e lumtur që ka sjellë gëzim te populli i saj. Por, më herët

edhe tjerë sportistë shqiptarë kanë fituar medalje olimpike, por duke përfaqësuar shtete të tjera.

Medalja e të gjithë shqiptarëve

Majlinda nuk bën dallime në mes Kosovës dhe Shqipërisë. "Jam krenare që kam arritur të tregoj që të rinjtë kosovarë mund të arrijnë suksese të mëdha në sport. Faleminderit krejt shqiptarëve për përkrahjen. Katër vjet më parë kam përfaqësuar Shqipërinë, derisa tani Kosovën. Unë gjithmonë kam përfaqësuar popullin tim. Në jemi një popull", ishte shprehur Majlinda. Edhe trajneri i saj, Driton Kuka, i cili ka merita të mëdha në suksesin e saj ka thënë se kjo medalje është e

Ovaj članak je objavljen 16. avgusta 2016. godine u *Kosova Sot*, povodom osvajanja zlatne olimpijske medalje Majlinde Kelmendi u Riju, Brazil. Naslov članka naglašava veličinu figure Majlinde Kelmendi kao prvog olimpijskog zlata nezavisnog Kosova, koje dostiže najviši vrh olimpijskog sporta, uprkos velikim poteškoćama sporta u međunarodnom predstavljanju.

Članak prikazuje fotografiju glavne junakinje - Majlinde, dimenzija 16x13 cm na vrhu novinske stranice, sa zlatnom medaljom u rukama, sa osmehom koji izražava radost nakon trijumfa na Olimpijskim igrama.

Članak takođe odražava i doček kao „prave heroine“ nakon povratka iz Rija, organizaciju na Kosovu i ponos sportske zajednice i kosovskog društva na ovom dostignuću. Majlinda Kelmendi će ostati upamćena kao prva sportistkinja koja je Kosovu, nakon nezavisnosti, donela olimpijsku medalju.

Ono što se primećuje u ovom članku je značaj i ugled koji Majlinda Kelmendi ima u predstavljanju Kosova na međunarodnoj areni, s obzirom na poteškoće Kosova u integraciji u međunarodne organizacije i prepreke koje država ima u predstavljanju u međunarodnim sportskim organizacijama. Članak je više opis sportskog događaja i ne odražava nikakvu dubinsku analizu koja uključuje različite aktere i poznavaoce terena.

Na prvi pogled, iako se naglašava činjenica o osvajanju zlatne medalje Majlinde Kelmendi, članak ima i opisni deo za njenog trenera, Dritona Kuku, balansirajući njenu pobjedu sa zaslugama trenera. Članak bi bio kvalitetniji kada bi se bavio opisom i analizom osvajanja zlatne medalje Majlinde Kelmendi i sa posebnim naglaskom na timski rad nacionalnog tima u džudou.

Članak je mogao da se bavi više elementima Majlindine pobjede u prvom licu, a zatim drugi članak ili sasvim poseban paragraf, koji bi se bavio istorijom i izazovima u osvajanju olimpijske medalje od strane predstavnice i njenog trenera.

Dvadeset slučajeva nasilja nad ženama za 5 meseci

15 OKT. 15 oktobra 2016

DUKURI QË KURRSËSI TË ÇRRËNJOSETI

Të gjitha femrave që kanë qenë viktime të dhunës në familje, e që na janë drejtuar për ndihmë juridike, në ua kemi ofruar atë dhe mund të them se më së shumti ka pasur femra të komuniteteve rom, ashkali dhe egjiptian, por duke mos anashkalluar edhe femrat e komuniteteve të tjera, është shprehur Valbona Doi-Rizvanolli.

20 raste të dhunës ndaj grave për 5 muaj

Kristë Gjokaj: Është rritur dukshëm numri i raportimit të këtij lloji të dhunës

Shtetë-here afër më lodi, në këto 17 vite të paditjes, ishte thënë se shoqëria kosovare mendohej të përballonte me një dukuri më të vështirë e cila i bënte të gjithë ata që të duan të mirën Kosovës dhe kosovarëve. Të gjithë ishin për dukurinë e dhunës në familje, e cila kurrsesi të çrrënjosej. Nga kjo dhunë, e cila, sipas sociologëve, shpesh është edhe pasigje e problemeve, respektivisht krizave sociale e financiare, neper të cilat po kalon shoqëria jonë pësojnë të gjithë, por më të afektuarat janë gratë, ndërsa mënjohuri për tyre sipas femrave dhe të moshaqit. Dhe, në ndërkohë që ky problem kurrsesi të zgjidhet, në institucionet shqiptare nuk po të dalin të gjepj. Femrat se si të luftohen më me sukses kjo dukuri.

tyre, është konstatuar se në këtë të filla femrat kanë shpesh orëvoj për ndihmë juridike, që kjo organizatë e ka marrë në vesh. Të gjitha femrave që janë qenë viktime të dhunës në familje e që na janë drejtuar për ndihmë juridike, në ua kemi ofruar atë, dhe mund të them se më së shumti ka pasur femra të komuniteteve rom, ashkali dhe egjiptian, por duke mos anashkalluar edhe femrat e komuniteteve të tjera. Në këtë kontekst kemi përgjithësisht edhe përditë raportimeve të dhunës kundër femrave, kuptohet në raste kur viktimat kanë kërkuar ndihmën tonë, ka sjellur Doi-Rizvanolli, duke shtuar se në tërësi këto raportime të tyre kanë pasur një rëndësi të madhe në luftën me dhunën në familje.

Dhuna raportohet me shumë vështirësi
Kur pyetur të Policia e Kosovës, Komandanti i stacionit të policisë në Gjakovë, Krist Gjokaj, thotë se sipas shënimeve të tyre ka rritur të dukuritë së dhunës në familje, por

ku është çrrënjosej. Shpesh këto kemi pasur rritje të dukuritë se ka rritje të numrit të dhunës në familje, por kjo nuk çrrënjohet. Edhe kjo një përvojë e grupeve, që, sipas analizave tona, është njëfarë nga fakti se është rritë dukuritë numri i raportimit të këtij lloji të dhunës. Në të kaluarët, është e raportimit të këtij lloji të dhunës kanë qenë shumë më të pakta pasi dhunat është raportuar me shumë vështirësi, për shkak të raporteve brenda familjeve, sepse raporti brenda familjeve është një problem i vështirë që me shumë vështirësi vjen raportimi i kësaj dhune siç është kësaj. Në kësaj, pasi me raportim të përditëshëm shumë raporte brenda familjeve. Në tërësi Gjokaj, Vlerësimi i dhunës ka Shtëpi e Sigurtë, Mësimorët, Ekzekutive e Institucionet "Shtëpi e Sigurtë" ku strejtohen edhe viktimat e dhunës në familje. Në 5 muajt e parë të këtij viti, në institucionin tonë kemi të raportuar 40 raste të dhunës në familje që kanë ndodhur në tri komunat që ne i mbulojmë, në Gjakovë, në Rahovec dhe në Malishevë. Vetëm në komunën e Gjakovës kanë qenë 20 raste të dhunës në familje, ku, më së shpeshti viktime kanë qenë femrat. Dikush mund të pyet pse rritja, përse rritja në dhunën tonë të dhunës që prezantohet nga asociacioni i të tjerë? Kjo ndodhë pasi rritet e në referencat nga Gjendja për punë sociale, nga policia, nga shoqëria, por ka edhe raste kur vete viktimat përmes telefonit e raportojnë raste, në organizatën tonë, e mundet ne shtet të obliguar që për këto të raportojmë Ministrinë e Punëve dhe Mirëpunës Sociale. Pra, themë tonë, nuk duhet të masurojmë vetëm e të themë se jemi, dhe çrrënjohet së kësaj dhunë të shprehur, pasi, në këtë shtet, kemi njëfarë larg, është se kemi qelimit, ka themë Doi-Rizvanolli.

"Në 5 muajt e parë të këtij viti, në institucionin tonë kemi të raportuar 40 raste të dhunës në familje që kanë ndodhur në tri komunat që ne i mbulojmë, në Gjakovë, në Rahovec dhe në Malishevë. Vetëm në komunën e Gjakovës kanë qenë 20 raste të dhunës në familje, ku, më së shpeshti viktime kanë qenë femrat", shprehet Doi-Rizvanolli.

Ka novojë për nënëgjegjësimin personal të femrës
"Ja këtu që jemi duke hulumtuar përme projektive të ndryshme, këtu dukuri dhe mund të them se kemi ardhur deri të konstatimi se ajo nuk është konstante, herë-herë raportet e jemi rritur, por janë më se evidentë se ende nuk është çrrënjosej. Në shtet kemi konstatimi se një më shumë të konsiderohet në luftimin e kësaj dukurie mund të duket të bëjë të dhunë, përme nënëgjegjësimin personal se nuk guxojmë të tolerojmë dhunën ndaj tyre por atë duhet denoncuar me qdo kusht, ndëse edhe nëse femra që e bëjnë do të anashkallon nga familja", ka themë Valbona Doi-Rizvanolli, analizon ekzekutive e raportimeve. Femrat shpesh të dhunës, duke shtuar se një kësaj dhunë e kanë shprehur shumë më shpesh tani, tani, ndëse si raportimi në tyre, sipas Doi-Rizvanolli, janë të afërimit të

B. Vaj

Ovaj članak je objavljen 15. juna 2016. godine u listu *Kosova Sot* i govori o pojavi koja raste u kosovskom društvu. Članak prikazuje broj slučajeva nasilja nad ženama za prvih 5 meseci 2016. godine, ističući da je samo u ovom periodu zabeleženo 20 slučajeva nasilja. Autor članka ukazuje na nedostatak svesti u društvu o pojavi nasilja i izazovima i poteškoćama izveštavanja o ovoj pojavi.

Članak takođe analizira ovu pojavu, odražavajući je putem intervjuja sa odgovornim institucionalnim akterima, kao što je kosovska policija, u kojoj se ističe da se broj slučajeva nasilja više odnosi na podizanje svesti žena za prijavljivanje nego na broj slučajeva. Novinar je u ovom članku dobio i mišljenja drugih institucionalnih aktera i organizacija civilnog društva, ističući drugu stranu ove pojave, odnosno povećanje broja slučajeva.

Članak je praćen i citatom predstavnika Ministarstva za rad - Centra za socijalni rad u Đakovici, koji govori o pruženoj pomoći i najčešćim slučajevima ove pojave koji su iz nevećinskih zajednica.

Članak ima opisan i profesionalan pristup obradi teme, izbalansiran je i daje dovoljno informacija, zato što je, izuzev opisa ove pojave, novinar zauzeo različite stavove na temu kojom se bavio, sučeljavajući različite argumente različitih aktera. Moglo bi se dati i mišljenje žrtava, ali je pristup i dalje profesionalan.

Predsednica „Koverta“

PROFIL I BIL PRESIDENTES, ATRIFIKI JALJAGA

Presidente “zarf”

Presidenca Jaljaga e çoi në fund një mandat që e kishte marrë për të ushtruar vetëm për pak më shumë se një vit. Brugetimit, duke qenë në krye të shtetit, e bëri me autoritet të lënduar brenda Kosovës. Nuk ia lënduan vetëm gafat, por edhe mungesa e fuqisë politike. Jashtë ku pasur jetë respekti, është pritur nga personalitetet në të larta vendimmarrës politike, dhe ka qenë pjesë e shumë forumëve ndërkombëtare. Jaljaga do të mbahet në mend më së shumti për avokimio rreth të drejtave të grave

Beulah Krasniqi

Presidenca, 7 maj. Adrehtë Jaljaga ka përvojë të rëndësishme në detyra të ndryshme të shtetit, siç është ajo e Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

Beulah Krasniqi

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

... Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës, Komitetit të Kushtetutës së Kosovës...

© BORA DRISKO

Članak je objavljen 7. aprila 2016. godine u listu *Koha Ditore*, predstavlja profil bivše predsednice Kosova, Jahjage. Naslov članka na prvi pogled daje pejorativnu konotaciju vršenja funkcije žene na čelu države, kao žene koja je došla političkim kompromisom. Ali mediji i društvo u celini su je stalno napadali, povređujući političku moć pozicije koju je obavljala, izrazima koji nisu etički.

Sam naslov predsednica „koverta“ i opis na početku teksta daju negativnu poruku čitaocu, naslov koji je teško naći za čoveka u medijima, ističući da je ova „koverta“ kompromis za kratak period od nekoliko meseci, pod pretpostavkom da će ovaj mandat biti nepotpun, uprkos činjenici da je Ustavom uređeno pitanje mandata predsednika. Članak naglašava polarizaciju dve strane iste medalje, predstavljajući bivšu predsednicu Jahjagu kao predstavnicu na međunarodnoj areni, posebno u zalaganju za prava žena, ali ne pripisujući ove vrednosti u odnosu na unutrašnja pitanja.

Primećuje se da je ovaj članak veoma opisan i sa gledišta kvaliteta veoma protivurečan, zato što se još od početka stavlja način i oblik njenog izbora za predsednika, zatim se članak usredsređuje na početak vršenja dužnosti, međunarodne sastanke, naglašavajući činjenicu da je to prva žena predsednica jedne zemlje u regionu. Ova činjenica je u članku podvučena da nije ništa manje važno u ugledu Kosova na međunarodnoj areni u unapređenju uloge žena u donošenju odluka. Članak je neuravnotežen i sam autor je u suprotnosti sa samim sobom nudeći lična mišljenja, koja ponovo demantuje činjenicama i dostignućima predsednice na lokalnom i međunarodnom nivou, prepoznajući njen doprinos da je predsednica ipak dokazala plan i viziju u oblasti rodne ravnopravnosti i internacionalizacije Kosova.

Očigledno je autor članka pokušao da stvori ravnotežu između opisnog pristupa i ugleda bivše predsednice u kosovskom društvu. Ali, primećuje se da je članak od početka više stigmatizovan, pun opisnog teksta, a ne profesionalnih i etičkih postavki.

Profil prikazan putem fotografije dimenzija 11x5 cm je jasan signal da autor pokušava da naslov poveže sa fotografijom koja odražava da izlazi iz „koverte“, gde je njen profil pogrešno odražen, pošto se predsednik

treba odraziti i putem fotografije najvišeg državnog organa jedne zemlje. Prikazana fotografija ima asimetriju sa prostorom za tekst, što daje lošu poruku. Članak je više opisnog karaktera i ne predstavlja nikakvu dodatnu vrednost bavljenja ovim pitanjem, zato što je stigmatizujući, neuravnotežen, bez potkrepljivanja meritokratskim argumentima ili činjenicama ili obrnuto. Takođe, članak nosi ličnu poruku pojedinca, nepotkrepljenu činjenicama i verodostojnim podacima o pojedinačnom učinku predsednice i kao takav se smatra štetnim i neetičkim.

Žene diskriminisane u budžetiranju u odnosu na muškarce

Gratë të diskriminuara në buxhetim kundrejt burrave

Një raport i publikuar tregon se 72 për qind e buxhetit është harxhuar për punëtorët meshkuj e vetëm 27 për qind për femra pa u përfshirë punonjësit e sektorit Shëndetësisë dhe atij të Arsimit

Agim Ademi

FERIZAJ, 26, KORRIK - Një draft-dokument i përgatitur nga Drejtoria komunale e Buxhetit dhe Financave për harxhimin e buxhetit në baza gjinore për femra i quajtur si buxheti i përgjegjshëm gjinor, ka treguar se gjatë vitit 2016 në Komunën e Ferizajt është harxhuar buxheti në masë më të madhe për pagat e meshkujve në raport me pagat e grave.

Ky raport tregon se 72 për qind e buxhetit është harxhuar për punëtorët meshkuj e vetëm 27 për qind për femra pa u përfshirë punëtorët e sektorit Shëndetësisë dhe të Arsimit.

Ndërsa me përfshirjen e tyre vërehen hapa pozitivë dhe përqindja rritet në favor të kënaqshëm për gratë dhe raporti qëndron 47.34 buxhet i harruar për gratë dhe 52.66 buxhet i harxhuar për gratë.

Në taktimin e organizuar nga organizata e OSBE-së për këtë temë është lavdëruar puna e bërë për një analizë të tillë nga punonjësit e Komunës së Ferizajt, por shfaqet nevoja që gratë të avancohen edhe më tej, veçanërisht nëpër pozitave udhëheqëse për të pasur qasje më të barabartë edhe në buxhet.

Kryetari i Komunës së Ferizajt e ka çmuar lart këtë iniciativë për të parë pozitën e gruas dhe nevojat për ndryshime në këtë aspekt, ndërsa është zotuar se përkrahja për gratë do të jetë edhe më e madhe dhe se do të shtojë kujdesin që ato të marrin sa më shumë pozita udhëheqëse.

"Dokumenti në fjalë na tregon qartë se ne nuk jemi në nivelin që do të dëshironim sa i përket buxhetimit gjinor, pyundaj do të rrisim vëmendjen që gratë të kenë sa më shumë hapësirë dhe kompetenca për vendimmarrje.

Përvoja në këtë qeverisje ka treguar se gratë janë treguar

Në një takim, organizuar nga organizata OSBE për këtë temë është lavdëruar puna e bërë për një analizë të tillë nga punonjësit e Komunës së Ferizajt, por shfaqet nevoja që gratë të avancohen edhe më tej, veçanërisht nëpër pozitave udhëheqëse për të pasur barazi edhe në buxhet. E kryetari i Ferizajt e ka çmuar lart këtë iniciativë për të parë pozitën e gruas dhe nevojat për ndryshime në këtë aspekt

shumë të mira në punët dhe përgjegjësitë që kanë pasur posaçërisht në menaxhimin e mirë të parasë publike dhe kjo dëshmon se kuotat numerike nuk do të na duhen më.

Analiza e që është bërë nëpër disa drejtori të Komunës tregon se ka mjaft femra të angazhuara, por që nuk kanë pasur shumë pozita udhëheqëse dhe si pasojë paga e tyre mund të jetë më e ulët. Ndërkaq, për të ardhmen do të bëjmë një luftë më të madhe për vënie të sa më shumë grave në pozita udhëheqëse për të ecur drejt standardeve moderne ku nuk diskutohet gjinia në buxhetim apo punësimi, por vetëm aftësitë dhe shkathërsinë për t'i kryer detyrat e kërkuara", ka thënë kryetari i Komunës së Ferizajt, Muharrem

Svarqa gjatë takimit të sotëm.

Të dhënat e prezantuara sot kanë treguar se Komuna e Ferizajt ka bërë hapa mjaft pozitivë viteve të fundit edhe në dhënien e subvencioneve të ndryshme për gratë dhe kjo u konsiderua si një arritje dhe shprehje e mirë për këtë kategori.

Të pranishmit në diskutimin përndarje të buxhetit në baza gjinore shfaqen nevojën që gratë të jenë sa më aktive në kërkim të të drejtave të barabarta për punë, udhëheqje biznesi dhe nevojat të tjera që mund të kenë.

Ndërsa u shfaq mendimi se barrierat e dikurshme po tejkalohen gradualisht me shkollimin e sa më shumë grave dhe përkrahjen institucionale të treguar së fundi.

© KOHA Ditore

Članak je objavljen 26. jula 2017. godine u listu *Koha Ditore*, predstavlja izveštaj koji je objavila Opštinska direkcija za budžet i finansije opštine Uroševac o budžetskim rashodima. Sa posebnim osvrtom na budžetske rashode, uglavnom za plate muškaraca u odnosu na žene, izveštaj precizira da se 72% budžeta troši na muške radnike u poređenju sa 27% na žene.

Naslov članka je odraz stvarnosti u kosovskom društvu, a postavljena fotografija događaja, dimenzija 8x10 cm, odražava događaj kojim uglavnom dominiraju muškarci, a ne žene i koji se odražava postotkom dominacije muškaraca u predstavljenom izveštaju. Članak ima opisniji pristup događaju koji je podržan od strane međunarodnih organizacija na Kosovu, koje se usredsređuju na ove teme, ali nedostaje razrada i detaljna analiza članka. U članku nije obuhvaćen nijedan intervju, bilo sa akterima koji su objavili ovaj izveštaj, sa organizacijom koja pruža podršku ili sa akterima lokalne samouprave opštine Uroševac, odnosno predsednikom opštine.

Članak bi bio kvalitetniji, da u početku slika više odražava rodnu ravnotežu, da je profesionalnija fotografija i daje mišljenja aktera koji učestvuju i civilnog društva koji prate ovu opštinu. Čini se da se novinar više usredsredio na opisno, nego na istraživačko gledište članka. Ono što nedostaje ovom tekstu je podizanje pitanja na nivou diskusije sa čitaocem o značaju aktivnog učešća žena u rodnom budžetiranju i na položajima donošenja odluka. Članak ne sadrži odgovarajuću analizu, ne obrađuje zakonske obaveze za odgovarajuću zastupljenost polova i stanje na terenu, odnosno učešće žena u odlučivanju i zastupljenost prema obavezama Zakona o ravnopravnosti polova.

„The Time“: Dua Lipa stavlja Prištinu na kartu pop muzike

„Ne jemi shumë krenarë për nga shtimi gjithmonë u besuam që tjerëve të jemi nga Kosova“, thotë Dua Lipa në intervistën për „The Times“

E PËRDITSHMIA BRITANIKE SHKRUAN SE SI KOSOVA PO ARRIN TË NGJËRRË YJET MË TË MIRA FEMRA TË MUZIKËS POP!

“The Times”: Dua Lipa e vë Prishtinën në hartën e pop-muzikës

“Duke ndjekur hapat e Rita Orës, këngëtarja me zë të thellë, Dua Lipa, po e vë Prishtinën në hartën e muzikës pop“, shkruan “The Times”. Dua Lipa thotë për Orën se është inspirim për të, e para nga Kosova. “e cila arriti të bëjë gjëra të mëdha”. “A mundet Lipa të arrijë sukses më të madh?”, pyet gazetari Ed Potton

Prishtina. I shtetar - këngëtarja kosovare, e cila po ben karrim në Londër nga e përditshja britanike “The Times” është vlerësuar si yll që e vë Prishtinën në hartën e pop-muzikës. Në një intervistë për gazetaren Ed Potton ka rënë për jetën e saj kur ka patur si portret në një libër nën titullin “Si Kosova po përditshja yll me të mira femra të pop-it”, përmendet edhe ylli i tjetër kosovar, Rita Ora, e cila ka shprehur si inspirim për Lipën.

Kërkim nis derisa Lipa këmbëth prapa në këtë, kur përgjithësisht mund të hyjë në libër.

“E urryej” thotë shpesh shtepi 21-jëshe. “Nuk kisha edhe një kontratë me kë të të bënda. Kisha një kutje në vesh dhe kamerë, derisa menjëherë nga brenda më thotë: po, jo, jo, jo, deri në pikën kur më është dashur që të kthej menjëherë mbrapa e unë që kisha të veshura tuta. Aqshpesh nuk jam doter rihet

duke e bërë atë punë”, shtoi Dua. Ajo thotet se derisa po mendohe në libër të mës, ajo është inspiruar për të vazhduar punën si pop-star. Pas orës 3 të mëngjesit Lipa do të shkonte në shpesh për të shkruar këngë. “Dorëmbajtja më vendosi në koncert e dashur për të shkruar”, thotë ajo. “Gjithmonë kisha shpesh stesion që mund të rrezojë”. Ajo shkon shumë këngë, por disa prej këngëve që do të jenë pjesë e albumit të saj të parë, prej “Hottier Than Hell”, në të cilën ajo i kërkoi lidhë të dashurisë të tjetër “Blow Your Mind”, në të cilën ajo shpesh vlerësohet, lëshon kur ajo po binte punën e modës si adoleshente.

Nëna e prindërve kosovare, të cilët kërkojnë nga Kosova para lëshimit, u lindi në Londër shkoi tek familja në Prishtinë në mesin e 11 vjeçare, u kthye në Londër pas kësaj vitesh kur edhe nisi të shkojë në shkollën e muzikës. Kështu lëshoi veshën e “BBC Sound of 2016”, derisa një prej këngëve, “Be The One”, ka qenë e para në top-lista në 12 shtet. Që atëherë profili i saj i rikujtohet e saj ka marrë më shumë se 200 milionë shpërndarje në “Spotify”, ajo ka fituar këngë në “Times” në një zhvillim, duke përfshirë bashkëpunimin me këngëtarin xhamkës Sean Paul dhe meqendur e muzikës elektronike dhe dance Martin Garrix. Ajo është krahasuar me Lana Del Rey dhe Hailey Steylan e ka mukt të mirë qor jo edhe të dashur, pavarësisht bashkëpunimeve - këtu ndër e ka Isaac Carew, model dhe shifë huzhine nga Britania.

Gazetari më pas e përdoruan dukjen e saj, pasi që janë takuar në syrin e publikuar të Lipës, telosa e cilësion si vajzë me “vlefshëm”, e po ashtu e përdoruan edhe duart e saj të vërtetë me tanë.

Në njërin shkurtan “Sunny Hill”, e cila është lagje në Prishtinë, ku babai i saj, i le-muzikant, i cili tani punon në marketing, dhe zina e cila punon në tarçim, janë rritur. Dy të tjera në grashit janë rikujtim

a paktimes të artistit amerikan të shpesh, “Bil”, Keith “Harlow”, ka shkruar Potton. I cili me pas arriti zon teletak e largëvete të Lipës, duke u munduar që të nxjerrë edhe ritimin e jetës së saj.

“Potencia e muzikës së Lipës është ndërtuar jo pak nga zotë i saj i muzikës britanike”, thotë Potton, telosa Lipa ka përmendur herëmbjë e saj, tek të cilës ka qenur edhe një pjesë të sajën, pasqerëshë regjistrim e ulët të zërit. Ajo përmend Sade dhe Toni Braxton, po edhe edhe babai e saj, Dinkajlin Lipa. Në kuzalin “MadTibe” tashmë ekziston një lokalitet në të cilin Dinkajlin i bashkohet. Duan për të këmbuar së bashku hiteo i grupit “Oda” - pjesë e së cilës ishte si: “Beso në duell”, gjatë koncertit të vitit të kaluar të mbajtur në Prishtinë, para qatë të një verore.

“Der shkak se Kosova është e vogël, të gjithë njihen me vete”, thotë Lipa. “Në jetën shpesh krenarë për nga vëmë, gjithmonë u besuam se tjerëve se jemi nga Kosova”,

vazhdon ajo. Sipas Potton, kosovaria e saj për vendim vetan ka ekuilibruar kur ajo u kthye në Prishtinë. Lipa ishte vetëm 3 vjeçare kur në vitin 1998 ua lutha në Kosovë dhe ndahet nga familja e saj nën peshën e saj të rritur se si shoket e shoket e klases kishin humbur shokëshkafarë dhe gjyshërë. “Ishte shpesh e një gjatë lidhë dhe në Londër isha e shtrëbur, por kur u ktheva ajo e kuptova realitetin”, thotë Lipa. Sipas Potton, ajo e flet pastër shqipëri dhe është kosovare për Kosovën njëjti sikur Kosova është krenare me të. Ai flet edhe për Rita Orën, këngëtarja kosovare, të rritur në Londër, e cila sipas tij është një prej yjeve më të mirë të vitit me lënë ndërkombëtare. Lipa thotë se ende nuk është takuar me Orën, por ajo është model për të.

“Di shokësh të të arrijë kur është sot. Rita është e para, e cila arriti të bëjë gjëra të mëdha”, thotë Lipa. “Kështu Potton portretuar me përsëritje “A mundet Lipa të arrijë sukses më të madh?”.

Članak objavljen 2. februara 2017. u listu *Koha Ditore*. govori o divljenju poznatoj lista „The Times” svetski poznatoj kosovskoj pevačici, Dua Lipi. Članak je sažetak intervjuja pevačice Dua Lipe za poznati list „The Times”. Ovaj članak opisuje priču o putu pevačice ka svetskim vrhovima, prikazujući je kao „model” drugim ženama i devojčkama iz male zemlje kao što je Kosovo. Pored Due Lipe, ističu se i drugi albanski umetnici, poput Rite Ore, koja je takođe dostigla vrh svetske muzike.

Članak opisuje vrednost pevača, uzdižući njihovo poreklo i njihov ponos. Čak citiraju Dua Lipu: „Veoma smo ponosni odakle dolazimo; uvek drugima govorimo da smo sa Kosova”.

Iako je članak preuzet iz poznatog lista i preveden, on sam po sebi odražava pozitivnu dimenziju i predstavlja članak sa opisom uspeha

kosovske umetnice.

Prikaz fotografije Dua Lipe, dimenzija 12x21cm na prednjoj strani priloga kulture, sa svetlim pogledom odražava moć, ugled i pozitivnost figure pevačice Dua Lipe. Takođe, kao slika je se prikazuje cvet koji simbolizuje „mir“, a pozadina odražava sliku koja daje zemlju i njeno poreklo.

Naslov članka odražava dobar ugled zemlje, zato što, između ostalog, predstavlja glavni grad Kosova - Prištinu na svetskoj karti. Ovo govori više o moći predstavljanja Kosova na međunarodnoj areni od strane žene, izazivajući politiku i stereotipe prema Kosovarima.

Više od 80 procenata žena na Kosovu radi bez ugovora o radu

Më shumë se 80 për qind e grave në Kosovë punojnë pa kontrata pune

Gratë në Kosovë basin në shumë veshetari për gjetjen e një vendi pune. Madje, edhe kur e sigurojnë, konkretisht në sektorin privat, shkelen të drejtat e tyre. Sipas të dhënave të fundit të Agjencisë së Statistikave të Kosovës, thuhet se vetëm 12.9 për qind e grave punojnë, kurse meshkuj janë të punësuar 45.6 për qind.

Pavarësisht shifrave të ulëta, përfaqësues të sindikatës së punëtorëve, thonë se rreth 80 për qind prej tyre, që punojnë në sektorin privat, nuk kanë kontrata të punës, kurse në sektorin publik 12 për qind nuk e gjejnë kurrë dokument që siguron qëndrueshmëri në punë.

Blerita Azemi punon në një furrë buke në qytetin e Prishtinës së Kosovës. Ajo nuk ka kontratë dhe as që e ka kërkuar një dokument të tillë, pasi, siç thotë ajo, as punonjësit tjerë nuk kanë kontratë.

“Unë i kam dy femijë, në kompani me orarë të zgjatura nuk mund të punoj. Tash kam filluar punën në një dyqan të vogël, me orar të shkurtuar. Kontratë nuk kam dhe as që kam kërkuar, sepse kontratë nuk kanë as punëtorët tjerë”, tregon Blerita.

Mungesa e kontratës përkupton shkëlqje të të drejtave të punëtorëve, duke filluar nga mospagesa e rregullit, ushtrijë të zgjatur, punë gjatë vikendit, moshyrëzimi të pushimit vjetor dhe mjekësor, thotë përfaqësuesi të sindikatës së punëtorëve.

Kryetarja e Rejtit të Grave të Bashkimit të Sindikatave të Pavarura të Kosovës, Shokrije Rexhepi, thotë për Radion Evropë e Liri, se të dy gjinitë në këtë sektor kanë gjasa për t’u përballur me pëmi të paqëndrueshme dhe të pambejtur, mirëpo gratë janë në përqindje më të lartë.

“Sipas Ligjit të punës, (i punësuar) duhet të punojnë 40 orë në javë, gjegjësisht 8 orë në ditë. Por, ato punojnë 10-12 orë, punojnë edhe gjatë vikendëve, ditën e shtunë gjithësesi, por ka raste edhe ditën e diel. Shume femra, vijnë ankohen në BSHK, por gjithmonë në kushte anonimiteti, për shkak të frikës nga humbja e vendit të punës”, thotë Rexhepi.

Sektorin privat mbetet punëdhënësi më i madh në Kosovë, ky sektor jo në të gjitha rastet zbaton ligjet e miratuara nga Kuvendi i Kosovës dhe zakonisht është kritikuar nga sindikatat e punëtorëve dhe organizatat joqeveritare.

Edhe festivitë “Rilindës” në majortinë e fundit të quajtur “Punësimi i paqart”, thotë se 81 për qind e grave në këtë sektor punojnë pa kontratë të punës, rreth 31 për qind e tyre që punojnë në këtë sektor kanë punuar për 10 ose më shumë orë të vazhdueshme në ditë, 48 për qind kanë punuar gjatë festave zyrtare dhe 66 për qind e grave në këtë sektor kanë punuar gjatë fundjavës.

Nga këto gra, të cilat kanë punuar për një orë zyrtare të punës, rreth 80 për qind thuhet se nuk kanë marrë asnjë lloj kompensimi.

Në anën tjetër, Basi Ibrahim, kryespektor i Inspektoratit të Punës që funksionon në kaadër të Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale, thotë për Radion Evropë e Liri, se në këtë sektor janë vërejtur parregullsi të lilla, por jo në baza gjinore.

“Punëtorët pa kontratë nuk i kemi ndarë në bazë të gjinisë. Në punën tonë nuk është vërejtur se gratë janë më pak të pajisura me kontratë”, thotë Ibrahim.

Edhe shkalla e pajunësise paraqitet më e lartë te gratë. Sipas të dhënave zyrtare, shkalla e pajunësise të gratë është rreth 37 për qind, ndërsa të burrat rreth 32 për qind. (MEL)

Për më shumë kontakto ni: redakcia@zeri.info

Zëri

Driza Nr.11 Drita SHPIRE GORANCI, kryesoredaktorë: KRYENJESËRI: LACIN VALLI
Redaktorë: SHERIF ELIJA, Ekzaminat dhe Korrespondentë: BASHKIM DUKAKI, VILSON KURBANOVIC, JETON
LLEZIM DUKAKI, LUTFI GENT, SHERIF GORANCI, LACIN NAGAN, Faton GORANCI, ALBERT MURTOVA, Petrit
Dritë Shpirtëri, SHERIF DUKAKI, Drita Shpirtëri, KRYENJESËRI: MARIKETA (038 242 751) E-mail: marketing@zeri.info
Kryesoredaktorë: SHERIF GORANCI, LUTFI GENT, SHERIF GORANCI, LACIN NAGAN, Faton GORANCI, ALBERT MURTOVA, Petrit
Drita Shpirtëri, SHERIF DUKAKI, Drita Shpirtëri, KRYENJESËRI: MARIKETA (038 242 751) E-mail: marketing@zeri.info

eurokoha

Fluturoni tërë botën me çmime speciale!

+ Prishtinë + Amsterdam prej 220€ kthyesë	+ Prishtinë + Ljubljana prej 160€ kthyesë
+ Prishtinë + Dubai prej 410€ kthyesë	+ Prishtinë + Londër prej 220€ kthyesë
+ Prishtinë + Copenhagen prej 235€ kthyesë	+ Prishtinë + Singapurë prej 900€ kthyesë
+ Prishtinë + Zagreb prej 205€ kthyesë	+ Prishtinë + New York prej 540€ kthyesë
+ Prishtinë + Washington prej 550€ kthyesë	+ Prishtinë + Toronto prej 630€ kthyesë

Rezervoni tani

Na kontaktoni
www.eurokoha.eu
Tel. 038 235 235

Članak je objavljen 24. aprila 2017. u listu Zëri, govori o nedostatku ugovora o radu kod velikog broja žena koje rade. Uzimajući u obzir da se

Zakon o radu ne primenjuje u potpunosti, posebno u odnosu na privatni sektor, gde je minimalna zarada veoma niska. U međuvremenu, članak je postavljen na istoj stranici novina, gde je predstavljen oglas turističke kompanije koji govori o cenama karata, gde minimalna cena ne odražava minimalnu zaradu zaposlenog koji radi bez „ugovora o radu”. Štaviše, odnos članka sa reklamom je u približno istom procentu, što potkopava važnost bavljenja temom u članku. Pregled ove teme je komercijalizovan reklamom na stranici koja pada u oči i članak bi bio kvalitetniji kada bi se postavio na vrhu kao celina, a da se na dnu postavi dodatni pasus koji bi uporedio podatke sa zemljama regiona.

U članku je, na naslovnoj strani lista, fotografija dimenzija 8x15 cm, na kojoj je u fokusu žena, gde se na slici vidi da radi. Ovaj članak se takođe ima za osnovu na odgovarajuća istraživanja, citirajući različite izveštaje koji govore o velikom procentu žena koje rade u privatnom sektoru bez ugovora o radu i rade prekovremeno.

Struktura teksta je opisna sa nekoliko intervjua obavljenih sa odgovarajućim akterima, ali nedostaju intervjui sa rukovodiocima kompanija iz privatnog sektora. Međutim, članak sadrži citate žena koje rade u ovim sektorima i argumentuju činjenicu nedostatka sprovođenja Zakona o radu.

Arta Dobroši, najbolja glumica na francuskom festivalu

e martë • 16 tetor 2018

kulture

KOHA Ditore • 23

AKTORJA KOSOVARE ME NAM BËTËROR VLERËSËCHET PËR ROLIN NË FILMIN "STRAY"

Arta Dobroshi, aktorja më e mirë në festivalin francez

Elvira Berisha

Pasirëni, 15 rrethë – Me rolin kryesor në dramën që shfaqet këtu e dy rrethëve të tash, të cilët në fund e gjejnë fuqinë e mundësive për shpirtin, Arta Dobroshi u shpall aktorja më e mirë e një festivali francez. Eriti i kaltores kosovare me rolin kryesor ka zënë vend nën titullin e "Festival des Antipodes", që mbahet në St. Tropez të Francës. Dobroshi e ka marrë këtë çmim për rolin në filmin "Stray".

Ekipi filmi në regji të Dustin Henley e ka bërë publikim për triumfin e Dobroshi, sepse për njëjtë social Facebook.

"Utinë për: Arta Dobroshi, e cila është shpesh më me çmimin aktorja më e mirë në "Festival des Antipodes" në St. Tropez të Francës, për performancën e saj të mrekullueshme në "Stray". Filmi tani është duke u shfaqur nëpër kinema gjithëkudoj Zelanda e Re", është shkruar në raportim e caktat të filmi që premieren e pati në muajin prill të kësaj viti në Festivalin Ndërkombëtar të Filmit në Moskë. Në festivalet ruse, Kinest Charkov, i cili kaan në rolin kryesor për këto aktore kosovare Arta Dobroshi, në filmin "Stray", kanë marrë çmimin për aktorja më të mirë. Në festivalin e Moskës, "Stray" ka marrë marrë kërkesa pozitive dhe që kanë marrë me vepër të filmatorëve rusë Andrej Tarlitskiy dhe Aleksander Sokolov, duke u mirëpritur nga krahja dhe audiencia.

Festivali francez "Festival des Antipodes" ka mbajtur edhe rolin e njëzës prej 4 të 14 të kësaj mase. Çmimin e kësaj mase të mirë e ka marrë kosovare Gjal Tir e Ben Spasica për rolin në filmin "Beauty", ndërsa çmimin kryesor (jeanë) ka marrë filmi "West of Budapest" me regji të Jason Ralispood. E çmimin e audiencës e ka marrë "There Was Christmas" me regji të Agn Scalone Vlasenkov.

Arta Dobroshi në rolin e Graces, në filmin "Stray", me të cilin mori çmimin aktorja më e mirë në "Festival des Antipodes" në St. Tropez të Francës

"Këtë nga vit 1995, vizitorët e filmatorëve në St. Tropez, në vendin përkrah "Place des Lices", kanë punuar shpesh të ngjashme me aktorin David Wenham, që ka marrë çmimin për rolin e "Stray" për këto në Naala Jean dhe Fred Scheraga, si dhe të tjerëve me Sam Worthington para se "Avatar" të dhe në shtator, në Meksiko. Arta Dobroshi ka marrë çmimin e "Stray" dhe "There Was Christmas" me regji të Agn Scalone Vlasenkov. Regjisori Dustin Henley, para premieren e "Stray" e ka marrë çmimin për rolin e "Stray", me të cilin mori çmimin aktorja më e mirë në "Festival des Antipodes" në St. Tropez të Francës, për performancën e saj të mrekullueshme në "Stray". Filmi tani është duke u shfaqur nëpër kinema gjithëkudoj Zelanda e Re", është shkruar në raportim e caktat të filmi që premieren e pati në muajin prill të kësaj viti në Festivalin Ndërkombëtar të Filmit në Moskë. Në festivalet ruse, Kinest Charkov, i cili kaan në rolin kryesor për këto aktore kosovare Arta Dobroshi, në filmin "Stray", kanë marrë çmimin për aktorja më të mirë. Në festivalin e Moskës, "Stray" ka marrë marrë kërkesa pozitive dhe që kanë marrë me vepër të filmatorëve rusë Andrej Tarlitskiy dhe Aleksander Sokolov, duke u mirëpritur nga krahja dhe audiencia.

Festivali francez "Festival des Antipodes" ka mbajtur edhe rolin e njëzës prej 4 të 14 të kësaj mase. Çmimin e kësaj mase të mirë e ka marrë kosovare Gjal Tir e Ben Spasica për rolin në filmin "Beauty", ndërsa çmimin kryesor (jeanë) ka marrë filmi "West of Budapest" me regji të Jason Ralispood. E çmimin e audiencës e ka marrë "There Was Christmas" me regji të Agn Scalone Vlasenkov.

Arta Dobroshi në rolin e Graces, në filmin "Stray", me të cilin mori çmimin aktorja më e mirë në "Festival des Antipodes" në St. Tropez të Francës

Arta Dobroshi në rolin e Graces, në filmin "Stray", me të cilin mori çmimin aktorja më e mirë në "Festival des Antipodes" në St. Tropez të Francës

Arta Dobroshi në rolin e Graces, në filmin "Stray", me të cilin mori çmimin aktorja më e mirë në "Festival des Antipodes" në St. Tropez të Francës

Članak takođe odražava mišljenja drugih glumaca uključenih u različite uloge u ovom filmu o kosovskoj glumici Arta Dobroši. Predstavljajući imidž kosovske glumice, pored umetničkih vrednosti, predstavlja i državu Kosovo kao državu gde postoji ljudski potencijal u oblasti kulture, umetnosti, filma i muzike.

Pacijentkinje u Ginekološkoj klinici prinuđene su da same kupuju ampulu Oxytocin

e mërkurë • 4 shtator 2019

arberi

KOHA Ditore • 5

PROCEJURA E LIFERIMIT NË SHËRKË I LË PACIENTËT PA BARVA

Pacientët në Klinikën e Gjinekologjisë detyrohen që ta blejnë vetë ampulën Oxytocin

Në Klinikën e Gjinekologjisë në QKUK gratë shtatzëna para se të nënshirohen operacionit janë të detyruara të blejnë ampulën Oxytocin. Me këtë problem ato përballen për disa muaj. Zyra për informim e QKUK-së ka bërë të ditur se është lidhur kontrata e re për furnizim për këtë produkt, porse, sipas saj, operatori ekonomik nuk e ka liferuar ende me arsyetimin e mungesës në stok

Drenushë Maxhami

Prishtinë, 2 shtator - Gratë pasë muaj pasi që një informim i QKUK-së e kishte ngjitur një letër të dorëmuar AA në adresën nga korridorët e Klinikës së Gjinekologjisë. Kjo letër, shkruar nga gratë të blerjes vetë ampulën Oxytocin, tregoi për situatën të dhimbshme të lindjes, sikurse ky produkt është detyrues munguar në Klinikën e Gjinekologjisë. Më tej, ato kishin Ministrinë e Shëndetësisë dhe Shërbimet Spitalor Klinik Universitar i Kosovës (SHËRKË) patën deklaruar se kishin shpërndarur furnizimin me lëtra dhe material shpërndarës në Klinikën e QKUK-së. Sipas burimeve të gazetës, ampula Oxytocin ka dy muaj që është duke munguar në këtë klinikë. SHËRKË-ja nuk ka treguar se sa koshë mungon ky produkt, ndërsa fajin ua të përcaktuar të liferimit.

Një paciente e shtrirë në Klinikën e Gjinekologjisë i ka treguar gazetës letren në të cilën i është shkruar nga informim që ta blejë ampulën Oxytocin.

"Unë besoj do të lind me operim. Informimja e dija në dhomë dhe me thekë që duhet ka siguri vese këta ilaç para se të hyj në sallë. Me theks se mungon në klinikë" ka treguar ajo.

"Ejhtë R.M." e cila është e shtrirë në një dhomë, ka treguar se ajo ka pësuar burim e saj që i ka sjellë të rrezikuar. Ka theks se kësaj që në dhomë të mungon për këtë produkt pasi që kjo, e kishte kopieruar nga një familje e saj.

"Edhe një familje e tjetra, e cila ka lindur para dy muajsh, e ka blerë këtë ilaç, paia se të hynte në operacion. Prandaj nuk më erdhi çudi kur më thashë edhe jua që ta bleja", ka treguar ajo.

Zyra për informim në QKUK ka njoftuar se është lidhur kontrata e re për këtë produkt.

"Zyra për informim ja njoftoi se është lidhur kontrata e re për këtë produkt të blejë për ampulën Oxytocin. Poroma është beje, por operatori ekonomik nuk e ka liferuar ende produktin, me arsyetimin e mungesës në stok dhe jemi në pritje të liferimit të produktit në fjalë", thuhet në përgjigjen e QKUK-së. Ajo nuk ka dhënë më shumë detaje për këtë problem.

Sipas Burimeve të gazetës nga Shërbimet për Mbrojtjen e Pacientëve (PRAK), kompania në Kosovë që janë të kontraktuar për të sjellë në produkt të blejë në rast të vlerësime nuk dëshirojnë të japin më

"Në s'kemi degjuar ndonjë pralë që është dënuar njera nga kompanitë ose është futur në lisen e zotë për shkak që i ka vonuar burimet. Këto praktika janë të shpeshuara nga kompanitë në Kosovë. Përgjegjës për këtë nuk janë informuesit apo mjekët, por ata që janë kompetentë për zbatimin e kontratës", ka thënë Koha. Sipas tij, çdo pacienti duhet t'i sigurohet burim që janë pjesë e Limes Essenciale

"Instancionet duhet të marrin përgjegjësi për çfarëdo blatjeje që e bëjnë pacientët e saj me tëpër kur këto blatje janë nga juret shtrazena, e të cilat i kanë shërbimet pa pagesë" ka deklaruar ai.

Koha ka theks se QKUK-ja duhet të sjellë një zgjidhje që ampula Oxytocin të mos mungojë në Klinikën e Gjinekologjisë dhe të mos detyrohen gratë shtatzëna ta blejnë këtu produktin.

© KOHA Ditore

Članak je objavljen 4. septembra 2019. godine u novinama *Koha Ditore*, koji se bavi zdravstvenom temom koja se usredsređuje na nedostatak esencijalnih lekova za lečenje pacijenata. Članak govori o problemima i izazovima sa kojima se suočavaju žene u ovoj klinici, između ostalog i o nedostatku esencijalnih lekova. Na osnovu ovog članka, vidi se da reproduktivno zdravlje žena, kao odgovornost, nije rešavano na odgovarajućem nivou, već se članak usredsređuje na relativizaciju problema unutar UKCK, a ne na rešavanje ovog problema kao nacionalnog pitanja. Problem pre svega treba tretirati kao dobrobit žene, a zatim i njenu reproduktivnu sposobnost, koja nedostaje u članku.

U strukturi ovog teksta, novinarka se usredsređuje na opis nedostatka esencijalnih lekova i problema sa kojima se suočavaju pacijentkinje koje se leče u ovoj klinici, ističući više fiziološku ulogu nego zdravlje i dobrobit žene. Dimenzije fotografije 10 x 16 cm prikazane u sredini članka,

usklađene su sa pisanjem teksta, iako fotografija ima lošu pozadinu koja što bi kod čitaoca odrazilo veće interesovanje za čitanje.

Članak se može oceniti kao manjkav, jer osim što se bavi problemom, sadrži i nekoliko intervjuja sa različitim relevantnim akterima i pacijentima, ali ne i sa višim instancama kao što je Ministarstvo zdravstva. Način na koji se vrednosti ovog teksta odražavaju u opisu opšteg zdravstvenog stanja, najbolje odražava nedostatke i probleme koje ovaj sektor ima.

Iako se tekst usredsređuje na bavljenje konkretnim pitanjem, postoji nejasnoća u obradi fenomena nedostatka esencijalnih lekova, dotičući se emocija čitaoca u odnosu na poverenje i ljudskost koju zdravstveni radnici treba da imaju. U članku je postepeno i indirektno pokrenuta analogija potrebe za promišljanjem i intervencijom države u ovom sektoru, u cilju pružanja usluga i vraćanja imidža i poverenja.

5. Dubinski polustrukturirani intervjui sa glavnim i odgovornim urednikom

5.1. Metodologija istraživačkog rada

Istraživanje treba da uključuje jasan, disciplinovan i sistematičan pristup kako bi se postigli željeni rezultati. S tim u vezi, kvalitativno istraživanje je induktivne prirode, jer istražuje značenja, stavove ili saznanja o situacijama, odnosno određenim problemima. Kvalitativno istraživanje, kao i kvantitativno istraživanje, obuhvataju širok spektar metoda, instrumenata i tehnika, koje su neophodne za postizanje ciljeva. U okviru analize je korišćeno i istraživanje sa dubinskim polustrukturiranim intervjuima sa glavnim i odgovornim urednikom štampanih medija. Glavni kriterijum za odabir učesnika za intervju je bilo iskustvo u štampanim medijima, odnosno pozicija urednika i glavnog urednika.

U okviru intervjua učestvovali su: 2 glavna i 1 urednik od ukupno 5 intervjua planiranih za intervju⁴⁵. Učesnici intervjua bili su novinari koji su nakon dugog iskustva u oblasti novinarstva obavljali funkciju glavnog i odgovornog urednika, odnosno urednika u relevantnim novinama.

5.2. Glavni nalazi istraživanja

Tokom sprovedenog istraživanja, u vezi sa ulogom novinara u imidžu medija na Kosovu i stručnošću u oblasti koju pokrivaju, učesnici su istakli da u obavljanju svakodnevnih dužnosti nema razlike u pogledu pola pri bavljenju različitim temama. Štampani mediji imaju dovoljno kapaciteta da pokriju teme uopšte, ali im nedostaje profilisanje osetljivih tema. Prema njihovim rečima, prilikom pripreme tekstova i aktera koji su u njih uključeni, ne postoje konkretni kriterijumi, ali se u slučaju angažovanja žena više uzimaju u obzir „žene koje su na važnim pozicijama“. Takođe, prema njihovim rečima, „obično se pažnja posvećuje temi slučaja“. Na osnovu ovoga se biraju i likovi, naravno, dosta pažnje je posvećeno istinitosti slučaja, kontaktu uključenih strana itd. To podrazumeva da su štampani mediji u realizaciji tekstova vodili računa o prikazanom uspehu ili političkom položaju žena. Tokom obavljanja intervjua su rekli da se u tom pogledu uzima kao osnov „njihov rad i uspeh (žena) koji su pokazani tokom dotične aktivnosti“, zatim profesionalni kriterijumi koji

45 U intervjuima su učestvovali: bivša glavna urednica i urednik lista Bota Sot, kao i glavni urednik novina Epoka e Re.

igraju ulogu u tome kako se članak odražava i „Svaka žena koja je bila na visokim javnim funkcijama“.

Što se tiče uloge novinara u medijima, odnosno imidža u medijima, ispitanici smatraju da je uloga novinara uopšte veoma važna u medijskoj slici. Prema njihovim rečima, „Uloga novinara u medijskoj slici je veoma važna. Međutim, novinarima je veoma teško usmeriti se samo u određenoj oblasti, s obzirom na to da medijskom scenom u većini slučajeva dominira politika i njen razvoj“. Drugi ispitanici smatraju da je „profesionalizam ono što odlikuje novinare, prema njihovim rečima uloga novinara je ista za oba pola“. Međutim, ovde se sektor razlikuje više od onoga što novinari zapravo proslеđuju ili pišu. Inače „posao i obim posla su isti“. Što se tiče imidža, smatraju da „obuka novinara podiže ili umanjuje imidž medija“. Iako je, tokom intervjua, primećeno da su učesnici mišljenja da se često u slučajevima kada žene moderiraju ili intervjuišu, „više cenі fizički izgled nego razrada tema, odnosno obrada teme“. S druge strane, postoje mišljenja da su „novinari, generalno, spremni za ono što pišu ili govore u televizijskim medijima“. Međutim, mnogi onlajn mediji, novinari su oni koji nemaju nikakvu specijalizovanu oblast, jer se bave i politikom i ekonomijom, pa čak i drugim stvarima. I to bleđi novinara da bude profesionalac u nekoj oblasti. „S druge strane, to ima i svoju pozitivnu stranu, jer su više upoznati sa mnogim oblastima i možda nekome treba više znanja.“

Pitanje koje je zauzelo značajan prostor tokom intervjua je bilo bavljenje dnevnim temama na rodnoj osnovi, odnosno diskriminatornog konteksta (pozitivnog ili negativnog). U vezi sa ovim pitanjem, učesnici su rekli da su „u periodu i kada su bili novinari, ali i sada, pokazali brigu u obradi ovakvih tema, posebno prema ženama, vodeći računa da se prema njima odnose na osnovu osetljivosti koju imaju“. Dok, druga ispitanica, na ovu temu, između ostalog, navodi da „u medijima u kojima sam radila bavili smo se temama koje su se odnosile na rodnu ravnopravnost“. Ali, to se dešavalo gotovo samo u slučajevima kada je tema bila žene u politici. Čak i u smislu diskriminacije, obrađivane su teme u kojima su žene na različite načine uvređene. Na primer, „slučaj kada je poslanik u Skupštini Kosova bio protiv priznavanja statusa žena seksualno silovanih tokom rata“.

Međutim, tokom analize članaka, uočena je obrada ovih tema iz konteksta

i pozitivne i negativne diskriminacije. U vezi sa ovim pitanjem, anketar navodi sledeće „naravno da smo se bavili temama na rodnoj osnovi, ali ne verujem da smo ikada imali slučajeve tretiranja u diskriminatorском kontekstu. Ako smo govorili o uspešnoj ženi, to je bilo pozitivno za nju u profesionalnom pogledu, ali ako se desilo suprotno, to ne znači da smo je diskriminisali, već se to desilo zbog negativnog učinka tokom njenog rada“.

Tokom intervjua, učesnici su istakli činjenicu da su u većini medija, ne samo štampanim već i elektronskim, „uglavnom žene i devojke vodile administraciju, marketing, ali su radile i kao novinarke u raznim oblastima“, ali na višim pozicijama uredništva, uglavnom dominiraju muškarci. Naravno, ovaj stav se razlikuje od stavova drugih sagovornika, i na ovom mestu kažu da je „većina na dobrim pozicijama. Niko od njih ne zauzima poziciju koju ne zaslužuje“. U našim novinama „trenutno imamo ženu direktorku i glavnu urednicu. Dakle, uloga žena u medijima je velika i pozitivna“, što znači da se napredak žena ogleda u štampanim medijima, odnosno na pozicijama urednika i glavnog urednika.

Što se tiče prikazivanja žena u štampanim medijima, učesnici su komentarisali ovu temu, napominjući da su žene uglavnom prikazane na način koji jača rodne stereotipe, prikazujući ih prema „njihovom izgledu, stilu komunikacije i predstavljanju u medijima“. Takođe, o ovoj temi, slično mišljenje iznosi i druga anketirana, koja navodi da: „izgleda da je razvoj tehnologije i društvenih mreža uticao da žena u medijima bude prikazana i postane tema samo po svom fizičkom izgledu. Međutim, činjenica da imamo ženu predsednicu na čelu države je malo promenila ovu percepciju“.

Suštinski deo izvora vesti/priča i promocije žena u medijima, bila je važna tačka u ovim intervjuima, gde učesnici generalno naglašavaju da su žene suštinski deo bavljenja temom/temama, ali se može primetiti da uglavnom dominiraju muškarci. Što se tiče promocije, to se uglavnom dešava kada su žene u najvišim fazama afirmacije, slave ili društvenog prestiža i često zbog dinamike vremena, muškarci su oni koji prihvataju da budu deo priča ili članaka. Ali u poslednje vreme je došlo do uravnotežene promene u pogledu spremnosti muškaraca i žena da budu deo rasprava o određenim temama ili člancima. Prema rečima ispitanika, danas „imamo mnogo žena koje zastupaju različite institucije i organizacije. To čini njihov glas prilično prisutnim u medijima, kao izvora informacija“ i da „mediji

nisu dali dovoljno prostora svakoj ženi na Kosovu“.

Što se tiče unutrašnjih mehanizama u medijima za odabir pojedinaca za realizaciju određene priče koja bi se odrazila na rodno uravnoteženu zastupljenost, mediji to uglavnom rade na osnovu značaja priče i nemaju nikakav regularan mehanizam koji će analizirati i preporučiti izbor pojedinaca koji će se baviti temama, što je više moguće smislenije. U ovom slučaju ispitanici navode da: „ne postoji takav mehanizam. Ali, novinari i urednici, na osnovu tema koje obrađuju, znaju koji je lik pozvan da govori“, kao i to da „mediji ne pišu i ne prave priče samo zato što bi trebalo, ili zašto se žena ili muškarac nalazi na javnoj funkciji. Nema potrebe da birate ko treba da bude u određenim pričama. To zavisi od trenutne političke situacije, a ne od toga ko želi koga da promovise u različitim pričama“.

Generalno, tokom dubinskih intervjuva uočena je potreba i neophodnost obuke mladih novinara. Takođe, organizovanje zajedničkih okruglih stolova sa urednicima i glavnim urednicima medija je veoma važno za uređivačke politike u pravcu povećanja kvaliteta tekstova/članaka, kako bi bili što objektivniji, profesionalniji i pre svega rodno uravnoteženi.

Zaključci i preporuke

Na osnovu nalaza sprovedenog istraživanja i analize prikupljenog materijala za predstavljanje žena u štampanim medijima za 2016-2019, kao i nalaza iz intervjua obavljenih sa glavnim i odgovornim urednicima štampanih medija, date su sledeće preporuke:

- Uspostaviti interne medijske mehanizme (štampane i elektronske) kako bi se uravnotežilo rodno izveštavanje, na osnovu međunarodnih standarda izveštavanja – Rodno osetljivi pokazatelji medija (GSIM) UNESCO-a.
- Neophodno je izvršiti profilizaciju novinara u određenim oblastima za izveštavanje, sa posebnim akcentom na specijalizovanu obuku iz ove oblasti.
- Savet za štampu Kosova, Udruženje novinara Kosova i mediji, da pripremaju godišnji plan obuke prema specifičnim oblastima, za integraciju rodni pokazatelja kako bi pratili trendove globalnog i lokalnog razvoja.
- Agencija za ravnopravnost polova može biti partner u izgradnji kapaciteta medijskih profesionalaca za rodno uravnoteženo informisanje i izveštavanje u duhu Zakona o ravnopravnosti polova, u cilju sprovođenja rodno osetljivih standarda i pokazatelja.
- Agencija za ravnopravnost polova treba da unapredi saradnju sa medijima i civilnim društvom, da razgovara o omalovažavajućem i stereotipnom jeziku, koji ignoriše i stvara negativnu rodnu sliku.
- Regulatorni organ za medije treba da nadgleda jezik koji se koristi u medijima, uz rodnu osetljivost u duhu načela Ustava Republike Kosovo i Zakona o ravnopravnosti polova.

- Mediji treba da budu posvećeni što uravnoteženoj rodnoj zastupljenosti u čitavoj medijskoj hijerarhiji, uključujući i uređivačke nivoe.
- Mediji treba da uključe kao izvor informacija stručnjake medija i pol za bavljenje različitim temama, posebno temama koje se odnose na zastupljenost i predstavljanje žena u medijima, i da medijski rodni pokazatelji UNESCO-a budu deo studija novinarstva, kako bi postojao odgovarajući nastavni plan i program obuke.

Reference

- Ustav Republike Kosovo, Poglavlje I, član 22, Poglavlje II, član 24, stav 1. i 2.
- Ali, Azkiya, Fariza: *“Some Fundamental Theories of Critical Discourse”*, Department of English, Faculty of Teachers Training and Education, University of Lancang Kuning.
- Agencija za statistiku Kosova: *„Anketa o upotrebi informacionih i komunikacionih tehnologija 2020”*, Serija 5: Socijalna statistika, ASK, Priština, 2020.
- Anitasari, Deti: *“Critical Discourse Analysis: Mass Media”*, Department of English Education, Faculty of Teacher Training and Education, Universitas Lancang Kuning.
- Baker, Paul and McGlashan, Mark: *“Critical Discourse Analysis”*, Baker, P. & McGlashan, M. (2020) ‘Critical Discourse Analysis’. In: Adolphs, S. & Knight, D. (Eds.) *The Routledge Handbook of English Language and the Digital Humanities*. London: Routledge.
- Berisha, Ibrahim: *„Mediji – Komunikacione agensi”*, AAB, Priština.
- Council of Europe: *“Analytical Report Gender Equality Commission Steering Committee on Media and Information Society”*, Council of Europe, Strasbourg, July 2020.
- Çoşkun, Gül Esra: *“Use of Multimodal Critical Discourse Analysis in Media Studies”*, *The Online Journal of Communication and Media* – July 2015, Volume 1, Issue 3.
- European Commission: *“A Union of Equality: Gender Equality Strategy 2020-2025”*.
- Zakon br. 05 / L-020 o ravnopravnosti polova, član 2.
- Zakon br. 04/L-44 o Nezavisnoj komisiji za medije, član 3.
- Savet Evrope: *„Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici”*, EK, Istanbul, 11. V. 2011, član 14.
- Kolgeci, Sulçe Valbona: *„Promena narativa za žene u medijima”*, FES, Tirana, 2020.
- Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, UNFPA, Tirana.

- McLean Iain „Oksfordski politički rečnik“, Kuća knjiga i komunikacija
Kuća knjiga i komunikacija, Tirana, 2001.
- Mema, Bresida: „Ravnopravnost polova u medijima“, Rodna alijansa
za razvoj, Tirana, 2004.
- Kosovski centar za bezbednosne studije: „Žene u nasilnom
ekstremizmu – lekcije naučene sa Kosova“, KCSS, Priština.
- Sinani, Resul i Matoshi, Erzë: „Portret žene u reklamama za PEĆKO
pivo“, Euser, Priština, 2020.
- Yang Yang: “A social Semiotic Approach to Multimodal Discourse of
the Badge of Xi’ and Jiaotong University”, Theory and Practice in
Language Studies, Vol. 6, No. 8, pp. 1596-1601, August 2016.
- Kancelarija premijera / Agencija za ravnopravnost polova:
„Predstavljanje žena u štampanim medijima 2010 - 2011“, ARP,
Priština.
- Kancelarija premijera / Agencija za ravnopravnost polova:
„Predstavljanje žena u štampanim medijima 2014-2015“, ARP, Priština.
- Kancelarija premijera / Agencija za ravnopravnost polova:
„Kosovski program za ravnopravnost polova 2020-2024“, AGJB,
Priština, 2020.

Članci

- GMMP: "The Global Media Monitoring Project", vidi: https://ehomakesthenees.org/ep-content/uploads/eho-makes-the-nees/Imported/reports_2010/highlights/highlights_en.pdf
- Hoxhaj, Albiona: „Žene se i dalje pojavljuju u kuhinji bez uloge u društvu u oglašavanju“, članak objavljen na Kosovoalive.org 7. jula 2020, vidi: <https://kosoalive.org/2020/07/07/grate-ende-paraqiten-ne-kuzhine-e-pa-rol-ne-shoqeri-ne-reklama/>, pristupljeno 19.06.2021.
- International Media Support: "Women in media: Balance the imbalance!", IMS, objavljeno u martu, 2020, vidi: <https://www.mediasupport.org/publication/women-in-media-balance-the-imbalance/#main-menu-toggle>.
- Nezavisni savet štampanih medija: „Kosovski kodeks za štampu“, NSSM, vidi: http://www.presscouncil-ks.org/ep-content/uploads/2015/04/Press-Code-for-Kosovo_alb.pdf
- Norzom, Tenzin: "Global neës media lacks women's perspective: Report", objavljeno 11. decembra 2020, vidi: <https://yourstory.com/herstory/2020/12/global-neës-media-lack-womens-perspective-report/amp>.
- O’Keeffe, Anne: "Media and discourse analysis", vidi: <https://dspace.mic.ul.ie/bitstream/handle/10395/1681/O%20?sequence=2>.
- UNESCO: "Gender-Sensitive Indicators for Media – Framework of Indicators to Gauge Gender Sensitivity in Media Operations and Content", Paris, 2012, vidi: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217831>.

Veb stranice / linkovi

- <https://eur-lex.europa.eu>
- <https://ec.europa.eu>
- <https://ballkani.info>.
- <https://wearesocial-net>
- <https://presscouncil-ks.org>
- <http://agk-ks.org>
- <https://www.judoinside.com>
- <https://sunnyhillfestival.com>
- <https://www.kultplus.com>

